

C. B. D.

1689, 16

578

23

143

DE

QVINQVENNIO STVDII IVRIS

Vom

Fünffjährigen Studiren der Rechte.

sub

ACADEMICA PVRPVRA

SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI

JOHANNIS GVILIELMI,

DVCIS SAXONIAE, IULIACI, CLIVIAE
AC MONTIVM. ETC.

PRÆSIDE

PETRO MULLERO, Jcto,

Pandectar. Profess. Ordin.

IN AVDITORIO JCTORVM

D. Januar. An. 1689.

disputabit

MARTINVS FRIDERICVS HEIDER,

Freist. Sil.

JENÆ, Typis PAULI EHRICHII, 1714.

C. A. D.
DE
Omninoventennio
Studii Juris

Ständischen Studium der Rechte

ACADEMICA PEREIRA

SEPTISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI

JOHANNIS GUILIELMI

DECIS SAXONIAE, IVIACI, CIVIS

AC MONTIVM ETC

PRÆSIDE

PETRO MULLERO, JCO

Landesarchiv Procl. Ordni

IN AUDITORIO ACTORVM

D. Januar. An. 1689.

MARTINI FRIDERICI HEIDER,

Freilic. Sil.

JANÆ, Typis PAULI ERICHI, 1714

I. N. 7.

PARTIS GENERALIS

CAP. I.

SUMMARI A.

- I. Quid tempus. II. Effectus temporis pensitandi. III. Legislator momentum temperat. IV. Non licet hac per omnia persequi. V. De quinquennio studii juris hac vice agendum. VI. Habet fundamentum in Constitutione Justiniana.

§. I.

Tempus quidem, quod est Philosophis mensura (sive hæc in nobis, sive extra nos, de quo adhuc lis est) motus secundum prius & posterius, ex sua natura vim nullam effectricem habet; nihil enim sit à tempore, Grot. lib. 2. de jure belli & pacis cap. 4. §. 1.

§. 2. Si tamen effectus, qui in tempore fiunt, fiunt autem in eo omnes, temperatos illa astrorum vertigine, pensitaveris, deprehendes irrefragabile; Eccles. c. 3. §. 1. effatum: suum cuique rei tempus esse; plurimumque referre, in rebus bene feliciterque agendis temporis habere rationem, quamvis non satis semper expeditum, quid in hoc illove maxime sit tempestivum, & sic trepidantes mortales natura ex parte destituat.

§. 3. Majore proinde in hoc momentum legislator civilia negotia temperans solitudine introspectit: ponderata-

A 2

que

que temporis vi, huic commodum, alii damnum grande saepe adjicientis, Coedd. *ad l. 12. c. 1. num. 2. de V. S.* ne incautus quid eveniret, neque hic in continuo metu, ille in supina negligentia rerum suarum distineretur, quo tempore, modo strictiore, modo laxiore, convenientissime tamen singula, hinc lucri securitas, illinc damni meritum determinantur, clare & diserte scivit.

§. 4. Quam gloriam quemadmodum in quavis specie ille per commune bonum sectatus aut assecutus sit, nunc uno opere exponere, ob prolixitatem, tempori adversum, differenti grave, lecturo tædiosum, & proinde à scopo nostro profus alienum foret.

§. 5. Unam igitur de tanto, liceat sic loqui, oceanoguttam duntaxat libaturi, cujus qualitate degustata, illius totius facile æstimes modum, misis cæteris temporis sectionibus, quinquennium, neque hoc vage, sed in quantum eodem studium juris clausum, seu ut verbo rem totam proloquar, *quinquennium studii juris* considerabimus.

§. 6. Habet verò illud fundamentum suum in *Constit. Justin. ad Antecess.* §. 5. in qua, si non reperiatur, qua literam, invenitur tamen quoad virtutem, facileque exinde describas: quod sit temporis articulus, quo studium juris finitur.

CAP. II.

SVMMARIA.

- I. *Quinquennii verbum unde.*
- II. *Allegantur loca ex jure civili.*
- III. *Ex jure Canonico, ubi sit mentio quinquennii.*
- IV. *Vocatur quoque statutum tempus. Lustrum. Unde? Multum temporis.*
- V. *Studii verbum quid importet. Unde derivetur.*

§. I. Ne-

§. I.

Ne tamen in vocibus quadam suboriatur ambiguitas, sciendum: quod *quinquennii* verbum, ex quinario numero & annis compositum, temporisque spatium annis quinque septem denotans, juri tam Civili, quam Canonico, qua literam, magis tamen qua vim, admodum sit familiare.

§. 2. Labet enumerare aliquot loca, ut si vacet, pro lubitu ea excutias, neque jam nunc, me exponente, ad ea nauseas: vide igitur (1) l. 2. §. 1. & 4. ff. *si ingen. esse dic.* (2) l. 2. ff. *de coll. deteg.* (3) l. 13. ff. *de JCro Silan.* (4) l. 11. §. 4. ff. *ad L. Jul. de Adult. l. 5. l. 31. C. eod.* (5) l. 4. §. 1. ff. *ad L. Corn. de Sicar.* (6) l. 7. ff. *ad L. Jul. pecul.* (7) l. 13. §. 6. ff. *de re milit.* (8) l. 1. §. 13. ff. *de separat.* (9) l. 29. *in fin.* ff. *de manum. test.* (10) l. 5. ff. *de mun. & hon.* (11) l. 24. §. 2. *ubi Gothofred. ff. locati.* (12) l. 4. §. *res pignor. ff. si certum pet.* (13) l. 34. *C. de inoff. test.* (14) l. 16. *C. eod.* (15) l. ult. *C. de inoff. don.* (16) l. 4. §. 6. *C. ne de stat. def.* (17) l. fin. *C. si maj. fact.* (18) l. 2. *C. de veftig.* (19) l. 1. §. 1. *C. de contr. jud.* (20) l. 8. *pr. l. ult. C. qui bon. ced.* (21) l. 4. *in fin. C. de prepos. sac. cubic.* (22) l. ult. *C. de postul.* (23) l. 8. §. 4. *C. de repud.* (24) l. 4. §. 1. *ad L. Corn. de Sicar.* (25) l. 15. *C. de Episc. aud.* (26) l. 2. *C. de Apostatis.* (27) l. 2. *C. de quadrienn. prescript. ubi corrig. §. ult. l. de usuc.* (28) l. 2. *C. de mun. & honor. non cont.* (29) l. 4. *C. de defens. civ.* (30) l. 2. *C. de primic.* (31) l. 2. *C. de comment.* (32) l. 20. *C. de postlim. rev.* (33) Nov. 22. c. 7. (34) Nov. 36. (35) Nov. Leon. 112. (*obiter: quod usufructuarius quinto anno arbores cedere potest, forte aliquod fundamentum in Levit. 19. v. 25. habet.*)

§. 3. In *Jure Canonico* quinquennium observare licet (1) c. 43. *dist. 50.* (2) c. 2. *dist. 77.* (3) c. 26. *caus. 2. qu. 5.* (4) c. 6. *caus. 5. qu. 6.* (5) c. 2. *caus. 26. qu. 5.* (6) c. 7. *caus. 31. qu. 1.* (7) c. 8. *caus. 33.*

caus. 33. qu. 3. dist. 1. (8) can. pœn. 43. (9) c. fin. X. de magistr. (10) c. 2. X. de cler. non resid. (11) c. 1. X. de precar. (12) c. 10. de Rescript. in VI.

§. 4. Plura adhuc suppetunt, quæ recensituro, utramque quidem paginam explerent, nihil tamen nostro proposito conferrent, quam istud argumentum: maximam quinquennio in civilibus negotiis tempestivatem tributam, an quod aliqua in numeri occultam efficaciam reposit fiducia, an casu, non disputo; sed istud duntaxat annoto, quinquennium sensu nostro alibi statutum tempus, l. 3. §. 4. C. de adv. div. judic. in genere alias *lustrum*. l. 13. §. ult. ff. locati l. 30. §. 1. ff. de leg. 3. idque à luendo, quod quinto quoque anno (non tamen integro, sed ineunte tantum, prout apud Græcos Olympias exacto quadriennio in quintum annum celebrabatur, vid. Cujac. lib. 11. C. de auro *lustrali*; inde est, quod proprie de nostro quinquennio, quod totum elapsum esse debet, *Constit. ad Ant. §. 5. & l. 5. §. 3. C. de Adv. div. jud.* *lustrum* usurpari non possit de scriptis publicis privatisque opibus, moribusque correctis, *lustrum* à censoribus condi solebat, vota pro salute publica concipi, & sacrificium Suovetaurilium ad eluenda piacula fieri, *Lipl. de magistr. vet. pop. R. cap. 13.* item multum temporis dici, in l. 1. §. 13. ff. de separ. §. un. l. de lib. obl. Zilletius de *varietate temp.* c. 2. art. 7. §. 3. n. 4. & gignere derivativum quinquennalis, l. 16. C. de inoff. test. l. ult. C. qui bon. ced.

§. 5. Studii autem verbum, quod notat aliquando voluntatem simplicem, imo imputativam, & casui opponitur, l. 13. l. 43. ff. de *fideicommissar. libertat.* aliquando (prout nos accipimus) vehementem animi applicationem, cum magna ad perficiendum vel penetrandum voluntate, & est vel illicitum, v. g. vitiorum, l. 1. §. 1. ff. de *Abigeis* curiositatis in clerico, v. Luc. de Penna ad l. 1. C. qui at at. vel prof. exc. vellicitum, hocque

* (5) *

que tum illiberale , ut mechanicum , tum liberale , de quo sermo noster , aliquoties diserte in Constitut. ad Antec. occurrit ; fluit vero à verbo studere , §. 5. de Constit. seu assiduam operam dare , atque prognerat substantivum subjecti personam designans , studiosus , pr. d. l. qui alias auditor , §. 4. alias discipulus §. 7. d. l. appellatur , (nam Scholaris vox JCris usitata aliud priscis significavit , v. l. 3. de privileg. Scholar.) & adjectivum studiosus nunc cum auditore , nunc juventute , nunc auditorio componendum (singularem vide significationem in Constitut. de conceptione ff. §. 1. ibique in notis Gothofredum) & adverbium studiose : gemella illi vox opus in proem. Instit. §. ult. & eruditio pr. Const. ad Ant. l. 3. §. 4. C. de Adv. div. jud.

§. 6. Juris vero vox , cujus loco tota ad Ant. Constit. eorum vocabulum , aut hujus derivativum legitimus reperias , sensu hoc nostro , quo objectum studii & ipsum juris systema signat , invenire est in rubr. & §. ult. Inst. de Just. & Jure ; Synonyma plura congesta v. p. 2. sect. 1. c. 3. §. 15. alias juris vocabuli significationes in omnibus Lexicis juridicis obvias , ut quæ nihil ad rhombum nostrum , de industria silentio prætereo , cum jam urgeat instituti ratio , ut post humiles Grammaticorum myricas , paulo majora canamus.

PARTIS SPECIALIS

SECTIO I.

CAP. I.

De Causa efficiente.

SVMMARIA.

- I. Specialiter agendum de quinquennio studii juris juxta mentem Justiniani. II. Priscis temporibus eloquentia studium floruit. III. De jure responderunt JCri. IV. Paulum

lum coercita temeritas legum sibi scientiam arroganter
 imaginandi. V. Adolescentes responderunt de jure. VI.
 Non semper tam felices edidit fetus Roma, sibi ut gra-
 tulari potuerit. VII. Existere Rabula. VIII. Prospe-
 rum est ab Imp. IX. Certa inventa est via. X. Flu-
 tuavit studium juris usque ad tempora Justiniani. XI.
 Sublata est confusio. XII. Quinquennium statutum. XIII.
 Non est infrequens tam artibus liberalibus quam ilibe-
 ralibus certum praefigi terminum. XIV. Neque adeo ex-
 acta ratio, quare praecipue quinquennium, nec majus mi-
 nusve tempus statutum sit, dari potest.

§. I.

Examinata in genere quinquennii nostri natura, jam
 ipsos rei recessus specialius reclusuris opus est, ut velut
 materia, ita ipsa paulatim declinet oratio: dispertitum-
 que proinde secundum aetatis Justinianæ, & ejus, quæ
 hanc ex intervallo excepit, hypothesein, sermonem, à causis
 consentaneis in effectus deducamus, moxque ad contraria
 digressi, eodem retento ordine, in temporum nostrorum ob-
 servantia & usu feliciter finiamus.

§. 2. Præmittentibus autem nobis hypothesein Justini-
 aneam, quod ordo naturæ postulat, prioribus semper poste-
 riora postponens, res adhuc commodius resolvenda videtur,
 si quæ fuerit ejus ante Justinianum facies breviter indage-
 mus. Et priscis quidem temporibus cum unum maxime
 eloquentiæ studium floreret, illius fiducia, parum industriæ
 ac temporis juris scientiæ datum esse, vel solus Servius testari
 potest, qui etiam tum, cum jam in eloquii gloria Ciceroni
 primas ambiguas faceret, tanta stupuit juris ignorantia, ut
 Q. Mutii J. Cti, postquam secundum respondisset, nec dum
 intellecti, objurgationem mereret: turpe esse patricio &
 nobi-

(7)

nobili & causas oranti, Jus, in quo versaretur, ignorare. Pomp.
libr. Sing. Enchiridii c. 3. § 43.

§. 3. Neque major tunc de ipsis] Cuius Securitas erat,
cum consuli & respondere de jure possent, qui modo fidu-
ciam studiorum suorum haberent, eaque promiscua licentia
audaciam pareret, ut imperiti quoque sibi sapientes esse viderentur,
ipso teste Cicerone in *lib. 1. d. orator.* jus professos,
qui nesciverint: donec Augustus, ut major Juris autoritas
haberetur, peti illud & tanquam beneficium meritis con-
ferri debere sanciret. Id. *d. c. §. 47.*

§. 4. Tamen per hæc nondum definitum dicas stu-
dendi juris terminum, quamvis coercita paulum temeritas
fuit legum sibi scientiam arroganter imaginandi; cohibiti-
que repulsæ metu, qui alias nunquam de sua eruditione,
consulentium confluxu excæcati, dubitassent.

§. 5. Nam si Nervæ F. & Celsi ætatem ad cursum juris
expendas, quorum ille sub Cæsare octodecennis *l. 1. §. 3. ff. de postulando*, hic adolescens *l. 91. §. 3. ff. de V. O.* sub Domitiano publice responsitasse de jure, & scripsisse fertur, manifestum fiet, aut impuberes jam jura didicisse, aut exiguo saltem temporis spatio insumto, tantam doctrinæ judicii que confidentiam patrum instructione, & rara ingnii felicitate aciente acquisivisse.

§. 6. Sed si tam felices semper edidisset foetus præcox juris cognitio, *vid. tamen l. 9. ff. in q. c. pig. tacit. cont.* habuisset Roma, de quo sibi gratularetur, nec ansa foret temporis sui vitia carpenti Petronio Arbitro, ut indignetur, vix delibatis legum præceptis, *filios, dum ad vota parentum properant cruda adhuc studia in forum impellere.*

§. 7. Nimirum hoc, quod inde plurimum sequebatur, stomachum Satyrici movebat; rabulis passim & inanibus stentoribus fora strepere, litiumque libentius initia quam finem

B

ncm

nem quæri, gemente interea justitia sub hoc jugo, & languente, dum singuli arroduntur, universorum salute.

§. 8. Quod ut tandem pii animadverterunt Imperatores, causaque indagata, tum infinitam legum multitudinem, tum pravam juventutis institutionem, præcipitemque ejus *fori ambitionem* deprehenderunt; cum summi sint justitiæ sacerdotes, id providentiæ suæ incumbere arbitrati sunt, quo curarent, ne diutius tantum cacoëthes in reipubl. perniciem toleraretur. *pr. Const. de novo C. faciendo.*

§. 9. Sed in priori corrigendo spes omnis defecit, §. 2. *proem. I.* in posteriori institutis certis professoribus, qui juventutem legum præceptis aliquam solidius instruerent; ea tantum reperta est via, §. i. *Const. ad Antec.* qua intra *quadriennium* per immensum innumerarum legum oceanum, ad juris scientiam, si non perfectissimam, foro certe magis congruam enatarent, hæcque in publicum (prout tum res erant) firmior descenderet certitudo, plus fiducia, post hæc in præparatam tali severitate juventutem reponi posse.

§. 10. Atque ita fluctuavit juris studium ad usque tempora *Justiniani*. At vero optimus hic Imperator, postquam restaurandæ summa ope reipubl., quam domi forisque labefactatam acceperat, saluberrimum consilium inivisset, illud victricibus armis §. i. *proem. J.* hoc inconditarum legum compendiosa accurataque digestionem aggressus, bellipacisque opus, annuente Deo feliciter adimplevit.

§. 11. Quo ipso, quid in commune pervenerit commodi, liquecere potest, quod priori soluti perturbatione, & confusione, & nullum finem habente juris positione, usuri erant legibus rectis, & compendiosis, & omnibus ad manum promptis, & litium compendium afferentibus, & paratis omnibus ad facilem acquisitionem, nec amplius egen-

egentibus multis pecuniis, sed vilissima pecunia, tam di-
 tioribus quam ex tenuiore profectis patrimonio, copiam
 sui comparandi præbentibus §. 13. *Const. ad Senat. & §. 12.*
Const. ad magn. Senat. Quibus ita probe ordinatis, ad
 ipsius juventutis studiosæ augmentum curis omnibus diver-
 tens, cum cerneret, ordinem, quo ei legitima scientia,
 tradebatur, partim propter magistrorum, utilia inutiliaque,
 juxta cum damnoso necessariorum neglectu, miscentium, tu-
 multuariam prælectionem, tum ob discipulorum, ita præ-
 postere institutorum, domique per raphsodias leges rele-
 gentium, mutilam mancarnque eruditionem, plane super-
 functorium & imperfectum esse; ne quid esset à providen-
 tia sua relictum, modum rationemque huic quoque me-
 dendo malo excogitavit.

§. 12. Et primo quidem, ne ingenia in tanto mo-
 mento vel à præceptoribus vel sua opinione perniciosè præ-
 cipitentur, *quadriennio*, in quem omnis antiquæ prudenti-
 æ erat finis, minime quidem infinitæ illi legum confusarum
 multitudini, quam ambiguitas, à seditione interpretum,
 Cassianorum & Proculianorum in ipsum jus derivata, adhuc
 asperabat §. 1. *Const. ad Ant.*; nec tamen etiam dispositioni
 suæ meliori, ut quæ in tanta accuratione omnem prolixita-
 tem effugere haud quiverat, propter angustias, sufficienti
 annum adjiciens, tempore *Quinquennali* §. 1. & 5. *cit. Const.*
 totum Juris cursum clausit §. 5. & 6. *cod.* mox etiam quid
 quoque tempore tradi studiosis necessarium crederet, edo-
 cuit, *de quo cap. 4. agemus.*

§. 13. Non autem miretur quis, quando id non fieri
 nullius boni, illud verò fieri reipublicæ interfuerit,
 uti porro docebitur, Imperatorem jus suum sum-
 mum in ipsis quasi studiosorum animis exercuisse,
 & intra quod tempus eruditio legum acquiri verifi-
 mili-

militer possit ac debeat, decreville, si quidem jam hodie non est novum, ut artibus illiberalibus addiscendis, quæ à liberalibus in eo, quod animo addiscuntur, parum recedunt, aliquis, pro communi bono, *non voto menopolii duntaxat*, scribatur terminus, quamvis pro consuetudine, vel principum expresso placito varius, vix tamen sexennio major vid. Excell. Domini Adriani Baieri Jcti & præceptoris mei honoratissimi tract. de tyrone Opif. c. 9. §. 1. n. 511.

§. 14. Quod autem *quinquennium*, intra quod de mysteriis præceptorum suorum in publico effari, ideo prohibebantur Pythagorei, ne, uti aliis exprobrat Philosophus Magnus apud Athen. 4. *Dipnosoph. c. 17.* de iis garrissent, quæ nescirent, Suidas *in Pythag.* Lucian. *in Gallo.* Petr. Gregor. *lib. 49. Synt. univ. c. 6. n. 20.* Imperatori placuerit, displicere non potest illi, qui cogitat, si vel maxime non extet alia ratio, summum ei rerum omnium judicium esse, cœlestemque ejus prudentiam, expensis totius juris, quod ipse in pectore reconditum circumfert *l. 19. C. de testam.* recessibus, maturaque deliberatione, commodius termino spatium non perpexisse.

CAP. II.

DE

F I N E.

SUMMARI A.

I. *Compositis ante omnia legam difficultatibus utilissimum fuit certum studio determinare tempus.* II. *Ut Studiosi perfectam adipiscerentur eruditionem.* III. *Imper. votum est, ut intra illud spatium fiant juvenes perfecti, & ad omne opus legitimum instructi.*

§. I.

Praefibavimus jam nonnihil de quinquennii nostri fine, nunc ut latius illud persequamur, discursus nostri ordo requirere videtur. Equidem ex dictis incognitum esse non potest, quantus fuerit ante hanc sanctionem in legitima scientia defectus, ut miserimum illum merito judicaverit Imperator *pr. §. 2. Const. ad Ant.* feliciter tamen corrigendum, si compositis ante omnia legum difficultatibus, major tam à docentibus, quam à discentibus adhiberetur curatio; quam etiam se obtenturum ab *illis*, si temporis à se præscriptam rationem observantes, diligenter, quid quoque tempore proponendum, meditarentur: ab *his*, si præeuntium professorum lentam & consideratam manufectionem fideliter patienterque sequerentur, non vano judicio conjecturavit: probe videlicet perspectum habens: Sicut pluvia, levis & modica, facilius in terram penetrat & humectat; sic doctrinam, si impetu ingeras, transfluere.

§. 2. Nec minus tamen eo quoque collineavit, ut studiosi, quos aliàs igneus animus per fundamenta solidioris doctrinæ, aviditate metæ præcipitasset, & in vaga opinionum abripuisset, dum vestigia Antecessorum paulatim legere coguntur, in abdita deducti, *perfectam* indispicerentur eruditionem. Illi vero, qui patriam ubicunque bene sit reputantes, somniant in Pindo, ut illi scientiam legalem obringere crederent, metu imminentis, ni alacriter procedant, jacturæ, *exacuere*ntur; quique denique tanquam aliqua literarum mancipia, legum tricis erant immoriturum, modo in studiis servato, *quatenus opus* haurirent, & ad rem atque usum transferrent.

§. 3. Illud extra dubium jam est, postquam id toties expresse Imperator inculcat, votum intentionemque ejus

eo ferri, ut intra istud spatium fiant juvenes perfecti & ad omne opus legitimum instructi, dumque res publica in partibus ejus illis credendis bene gubernatur, fructus sentiant honorum & divitiarum uberrimos, felices omni loco & voque
§. 5. 6. Const. ad Antec. §. f. proem. 7.

CAP. III.

DE

MATERIA IN QVA ET
CIRCA QVAM.

SUMMARIÀ.

I. In eorum gratiam, quibus legum studio incumbere animus est constans, Quinquennium determinatum. II. Licet Constitutio Imper. ad Professores sit directa, tamen spectat ea ad studiosos. III. Quinam ad quinquennium vocati sint, explorandum est. IV. Inprimis Juvenes ab Imp. exposcuntur. V. Post 25. annum nonnulli privilegia Scholaribus denegant. VI. Non omnis aetas huic studio apta. VII. Quo quisque junior, eo perspicacior & laboriosior. VIII. Jasonis sententia rejicitur. IX. Non denegandum est hoc studium Senibus. X. Iudicio & Memoria polleat. XI. Nimis rigide L. de Penna quadam requirit in Studio. XII. Ingenium probum, natales honesti & integra valetudo requiruntur. XIII. Vita modestia & cultus requiritur. XIV. Generaliter desiderat istud quinquennium personam, in qua fiducia profectuum est. XV. Objectum est juris scientia. XVI. Studium Jurisprudencia ante Justinianum immensum fuit. XVII. Justinianus in consonantiam redegit. XVIII. Constat jure publico & privato. §. I. Qua

(13)

§. I.

Quæ postquam ita rite se habent, nemo ambiget, primario eorum in gratiam, quibus legum studio incumbere animus est constans, illius cursum quinquennio esse septum.

§. 2. Licet enim Constitutio, quæ ad Antecessores directa, magis professores quam studiosos spectare videri possit, certum tamen est, propter studiosam duntaxat juventutem professores ab Imperatore compelli, ut ipsi præscriptum quinquennium secundum rationem & methodum à se datam, in docendo fideliter impertiant.

§. 3. Ante omnia tamen investigandum, quos ad quinquennium vocet, siquidem (gnarus non omni ex ligno Mercurium exculpi) promiscue omnes juris studio destinasse nullo modo censeari potest: quos si assecuti erimus, ab iis ultro sese separabunt illi, qui intentione Imperatoris, & reipubl. voto hinc arcentur.

§. 4. Et ut ab ætate ordiamur, si expressam Imperatoris mentem consideramus, vix quæquam fore arbitror, qui mihi refragetur statuenti juvenes ad hoc quinquennium præ cæteris ab Imperatore exposci. Id enim toties Imperator non modo in hac ad *Ant. Const. pr. v. ad juventutis eruditionem* §. 5. *fiant juvenes perfecti*, sed & §. 2. *J. de J. & J. ac in proam. J.* explicite ponit, quod totum studiose juventuti inscribit, ut nullam aliam ætatem ei arrisisse haud vanasit conjectura.

§. 5. Hanc Speculator *tit. de Reo num. 9. Alexandr. ad Br. in l. 1. n. 31. C. de dignit. & Dd. in l. 1. f. C. qui æt. vel prof.* in tantum urgent, ut Scholaribus post vigesimum quintum annum privilegia Scholarium denegent: quod ejus ætatis non aliquid amplius præsumantur addiscere posse, Wesenb. ad *Schneidew. in rubr. proam. J. num. 10.* cum posse non dicamur,

camur, quod possumus cum difficultate. Glossa §. *prenales*
J. de Act. Dec. Conf. 39. n. 125. Arum. 2. dec. 2. n. 47.

§. 6. Etenim bene Plato dicit, quod ætas hominis
 sit similis ceræ, quæ si nimis tenera, vel dura, formam Sigilli
 non recipit, nec retinet; sin autem temperata, bene recipit
 & conservat: sic ætas Infantis nimis tenera, Senis nimis du-
 ra: Adolescentis ætas ita temperata, ut cito intelligat & me-
 moria intellecta servet. Lucas de Penna *ad l. un. C. de stud.*
lib. V. R. ad verb. adolescentia.

§. 7. Nec puto falsum per Platonem Jctum, cum
 memoria crescentibus annis decrescat, *l. 32. ff. de furtis, tri-*
raque mancipia & veterana difficile sit reformare, l. 37. de
ed. ed. at verò quo quisque junior, hoc perspicacior & la-
boriosior & doctior à jure præsumitur secundum, Gloss. in
l. 29. pr. super verb. si filius. ff. de lib. & posth. & per d. l. 37. ff.
de adil. ed.

§. 8. Ut mirer Jasonem, quando *ad l. quidam eum*
fil. in. f. ff. de V. O. Juris profunditatem ad quadraginta
 annos rejicit, prope improbare Imperatoris sententiam, ju-
 ventutem ad juris studium eligentis, & dicere: Juvenem in
 scientia juris natam tanquam leporem.

§. 9. Nihil tamen propter ingeniorum diversitatem
 definiam, quorum alia ætate ea, jam maturescunt, qua alia
 vix incipiunt florere, v. Iterum *de grad. Accad. c. 7. §. 26. seqq.*
 cum ipse quoque Plato beatum enunciet, cui etiam in Sen-
 ectate contigerit, ut sapientiam verasque opiniones asse-
 qui possit, Cic. *de fin. bon. & mal. lib. VI.* meritoque pro-
 inde sat cito huc accessisse dicendus, qui *sat bene.*

§. 10. Quod quidem absque ingenii præcellentia
 haud quisquam impetraverit, sed oportet judicio & memo-
 ria polleat, aut saltem excellat alterutro.

§. 11. Plura prærequirit Lucas de Penna *ad l. 1. C. qui*
at. vel

et. vel prof. §. secundo queritur, cujus anxietatem si feras, quam salus publica ferre nequit, aut naturam hominum, quæ raro corporis speciem mentis imagini æquat, vi corrigas, aut non ullum, fidenter dixerim, dederis taliter exornatum juris myrtam.

§. 12. Nos paucioribus contenti, ingenio probo honestos natales, propter studii hujus splendorem, hisque integram valetudinem jungimus, ob labores perferendos; nihil in mentem Justiniani delicturi, si præterea modicam, saltem fortunam desideraverimus, ne studium intempestive cogatur abrumpere, aut in eo angustia pressus humi reperire. Quibus stipatus, ac insuper bene præparatus illis disciplinis, quas ista sublimis scientia requirit, si in ordinem Studiolorum Juris recipi expetat, quisnam arcebit?

§. 13. Nihilominus necesse est, vitæ modestia sequatur & cultus, §. 9. *Const. ad Ant.* comitem trahens laborem & animi in bono perficaciam, §. 5. *de Const. v. studeant. v. p. i. c. 2. §. 4.* quæ naturam hebetem alias immensum juvat, adeo ut nihil sit tam abditum & difficile, quod non perrumpat pertinax labor, & intenta ac diligens cura: absit tamen immoderatio, ultra corporis facultatem, quæ facilius amentem reddiderit ac ineptum, quam eruditum, Luc. de Penna *ad l. un. C. de stud. lib. U. R. v. discipul. num. 15.* quem hac in materia plurib. *ibid.* vide.

§. 14. Et ut omnia in unum contraham, talom desiderat istud quinquennium personam, in qua fiducia profectus est, *l. 1. C. qui et. se exc.* Barbosa *ad l. 1. soluto matr. p. 7. n. 62.* (quam jura in Advocator. filios singulariter reponunt, *l. 11. C. de Adv. Div. Judic.* ibique Brunnem. *num. 11. l. 13. C. eod.* quia filius præsumitur similis futurus parenti, *arg. l. 5. §. filii C. de L. Jul. Maj.* Enenkel Baro *de privit. par. priv. 3. c. 1. num. 37.*) & certa quædam spes sit fore, ut ejus scientia

C

tia

tia illuminetur mundus, *Avrb. Habita C. ne fil. pro patre*
Sichard. ad eandem n. 8. vel saltem respubl. in iudiciis §. 6.
Const. ad Ant. aut alia ejus parte illi credenda, bene guber-
 netur §. *fin. proem. 7.*

§. 15. Atque hæc, & quæ toties interspersimus, ob-
 jectum thematis nostri latere non sinunt, adeo, ut nihil fa-
 cilius nobis nunc futurum sit, quam illud, postquam semel
 patuit, penitus eruere. Hoc scilicet est, quod quinquen-
 nium nostrum à tot aliis similibus fatalibus temporibus divi-
 dit, vario licet nomine veniens; nunc scientiæ, nunc scientiæ
 legitimæ §. 5. *Const. ad Ant.* legum scientiæ, legum eruditi-
 onis §. 3. *proem. 7. studii l. 1. §. 2. ff. de Just. & jure. studii*
liberalis rubr. C. de stud. lib. U. R. Juris l. 1. pr. ff. eod. artis
boni & æqui ibid. Jurisprudentiæ §. 1. 7. de 7. 7. notitiæ di-
vinarum & humanarum rerum, justii ac injusti scientiæ ibid. ve-
ræ Philosophiæ l. 1. §. 1. ff. de 7. & 7.

§. 16. Immensum autem illud fuisse ante Justinianum,
 supra tetigimus; duobus millibus enim libris & trecentis de-
 cem millibus versusum §. 1. *Const. ad Senat.* perlegendis, ru-
 minandis nulla humanæ naturæ capacitas sufficeret; hinc ob-
 scuritate dictionis, illinc ambiguitate differentium condito-
 rum ita resistente, ut in consonantiam aliquam deduci pos-
 se, omnis humana industria desperaret.

§. 17. Tamen id perfecit divino auxilio Justinianus;
 expurgatis & contractis in unum *Codicem* (qui postmodo de-
 nuo revisus & correctus & L. Decisionibus auctus) tribus
Codicibus Gregoriano, Hermogeniano & Theodosiano, cum
 novellis ad sua tempora, mox verò veteres ad ortus legum
 commentarios, vastitatem illam, decisis omnibus ambigui-
 tatibus, nullo seditioso relicto, in *quinquaginta* digessit li-
 bros, §. 1. *Const. ad Sen.* utque facile esset studiosis principii-
 um studii, prima Juris vestigia in *Institutionibus* mediocri-
 ter

(17)

ter tradidit, *pr. Const. ad Antec.* quibus post per *Novellas* jus novissimum adjectum.

§. 18. Atque in his quatuor partibus totus scientiæ legalis ambitus comprehensus est, in duas positiones dissectus, juris publici & privati, *in fine 7. de J. & J. §. 22.* Magis tamen, si intimius *Constit. ad Antec.* examinamus, quinquennio huic deputatum videtur jus privatum, quam publicum, Romani rationem status concernens: hoc provida Imperatoris destinatione, forte propter lubricum adhuc Juventutis iudicium, nec tantæ rei momento par, maturiori lecti-
oni reservato; quod quia expresso destituimur juris fundamento, conjecturæ relinquimus, eoque deproperamus, in quo vis omnis constitutionis propositæ consistit.

CAP. IV.

De

FORMA.

SUMMARIA.

I. *Primo anno Institutiones.* II. *Secundo anno Edictalibus,*
III. *Tertio Papinianistis,* IV. *Quarto Lyctis,* V. *Quinto Prolyctis quid proponendum.* VI. *Et hæc in tribus Academiis Rome, Berythi & Constantinopol.* VII. *Cura Principis in eo fuit, ut studiosa juvenus eruditionem legalem à probatissimis Professoribus hauriret.* VIII. *Magistri, qui publicam sibi docendi auctoritatem arrogarunt, infamia sunt notati.* IX. *In publicis locis clare & dilucide doceatur.* X. *Discipulum audita ruminare oportet.*

§. I.

Nam inefficax fuisset cura definiendi terminum studii, nisi legislatoris prudentissimi sollicitudo rationem etiam prævisset, secundum quam tempus convenientissime
C 2
disper-

disperiretur, movitque ipsum calamitas priorum temporum, ut qua in parte illa defecissent, feliciter à se supplerentur, *pr. Const. v. sed audire & tramites §. 5. v. ita omnis ordo.* Itaque disponit, ut, *primo anno Justinianis novis tradantur Institutiones & rē nōta §. 2.*

§. 2. *Secundo anno* alternative proponantur *Edictalib.* vel libri septem de judiciis, vel libri octo de rebus: Juncto iis uno ex tribus de matrimonio libro, *23. vel 24. vel 25. §. 3.*

§. 3. *Tertio* aperiatur *Papinianistis* alter liber vel de judiciis vel de rebus priori anno omisus, nec non *20. 21. 22. ff.* cum accutissimi Papiniani lectione §. 4.

§. 4. *Quarto* dilucidentur *Lysis* residui à praefectio-
ne secundi anni, decem libri de matrimoniis, tutelis, testa-
mentis, legatis; ceteris quatuordecim domestica eorum in-
dustria, & forensi usui reservatis §. 5.

§. 5. *Quinto* conentur *Prolyta* Constitutionum Imper-
rialium Codicem & ipsi legere & subtiliter perscrutari §. 5.
Coll. J. A. de orig. juris num. 50.

§. 6. At hac in una ex tribus Academiis, quae *Romae, Berythi, Constantinopoli* erant, non alibi, §. 7. *d. Const. & qui-
dem voce magistrorum ad quartum usque annum, vel prae-
sidio anno quinto pr. & §. 5. d. C.*

§. 7. Laboraverat enim etiam in hoc cura principis, ut hi, qui legum eruditionem ambirent, eam à Doctoribus probatissimis peritissimisque perciperent: horumque *testi-
monio jurato l. 11. §. 1. C. de Adv. div. jud.* ad causas agen-
das vel judicandas vel alias reipubl. partes gerendas promo-
verentur, *C. J. A. c. 1.* nec adulterina forte aliorum doctrina,
litigandi magis vias quam Justitiae tradentium, infecti, vel
heteroclitis opinionibus & ineptis subtilitatibus contra rece-
ptas sententias armati, turbas cierent, sacraque Astrae adyta
per omne nefas profanarent.

§. 8. *Qua*

* (19) *

§. 8. Quare hos in cellulis repentem magistros, si publicam sibi docendi auctoritatem arrogassent, infamia notavit *l. Sen. C. de un. lib. V. R.* & octo professores publica confidentia dignissimos constituit, quatuor Romæ, duos Berythi, duos Constantinopoli Forst. *Hist. jur. civ. Rom. lib. 2. c. 3.*, quibus munus juventutem docendi commendatum, officio suo non minus huic quoque relicto, de quo §. 10.

§. 9. Illis quippe competiit, ut in locis publicis (privatarum enim adium, seu domestica studia eis interdicta, erant *l. un. §. sin autem C. de stud. lib. V. R. v. Brunnem, ibid. num. 7.*) interpretarentur clare & dilucide §. 2. *d. Const. in f.* juxta prædictam methodum; quod præstabant alii per indices, vel collecta inventaria, & verborum *κατὰ πρόδα* translationem §. 21. *Const. ad Sen.* alii per paraphrasticam explicationem: alii denique per commentarios uberiores, prout refert Forster. *c. l.* haud tamen verbosos, ne leges rursus in antiquam dilaberentur confusionem, & autores in crimen falsi inciderent, *ibid.* omnem enim graviorum ambiguitatum resolutionem ipse sibi Imperator, optimus legum interpres, servaverat *ibid.*

§. 10. Discipulis vero credidissesne sic satis jam provisum? imo abunde, attentis obsequentibus, assiduis & ruminantibus. Licet enim Lucas de Penna *ad l. un. C. de stud. lib. V. R.* discipulum non credentem fere impossibile, crudiri dicat, secundum Tullium 3. *Rhet.* attamen, sicut apud Judæos, illa animalia pura & sacris apta, quæ ruminant, sic justitiæ aris ille mystes, qui jura & leges repetit identidem, & colit. Atque hæc de causis libasse pro ingenii & temporis modulo sufficiat.

De
EFFECTIBVS.

SUMMARI A.

- I. Effectus scindit quinquennium I. durans, II. qui tangunt
 subjecti 1. personam, III. ejusque necessitates, nempe
 IV. (a) pater filio studioso obligatur ad studiorum (a)
 sumtus V. ad quinquennium, VI. (b) debita honesta,
 VII. ut &, (β) qui patrem representant sanguine,
 successione, VIII. hinc illi quidem non conferuntur IX.
 cum saltem videantur donati, etsi mater vel fratres
 ex communi suppeditaverint. X. eadem ratio in libris
 XI. quandocunque emtis etsi nondum traditis XII. hæc
 vero conferuntur. XIII. Illos, non computandos in Le-
 git. regul. v. exc. XIV. etiam ferre cogitur socius o-
 mnium bonorum. XV. 2. patrimonium, munientes XVI.
 cum acquisitionem, conditione, die, modo, temperatam
 XVII. quam inter viros XVIII. tam m. c. XIX. in le-
 gato indebite atq; a diu soluto XX. & sumtibus annuis
 usufructuque ad studia relictis XXI. cum retentionem,
 per privilegium absentia XXII. unde lesus restituitur.
 XXIII. II. absolutum, dum a obtento sine media cessant,
 indeque XXIV. expirant privilegia persona, XXV. ab-
 sentie XXVI. sumtuumque & debitorum XXVII. atque
 consolidatur usufructus, & conductor expelli possit,
 XXVIII. cui satisfaciatur locator. XXIX. β impleta habe-
 tur conditio, hincque patet Doctrina & Advocatia am-
 bienti XXX. & cedit dies legati sub condit. & ex die
 XXXI. securusque plene redditur legatarius modalis.

§. I. Nunc

§. 1.

Nunc vero dum ad effectus exponendos procedimus, latisimus utique sese pandit campus, materia nostra ubertatem largius paulum detecturus, & vix absque cautione rite perlustrandus. Eam ita adhibebimus, ut, prout effectus sponte se in duas partes scindunt, ne copia rerum præpediamur, aliam post aliam ventilationi nostræ subdamus.

§. 2. Ac primo quidem se ingerunt illi, qui durans adhuc quinquennium sequuntur, operosi vel circa subiectum, inter quos tamen alii magis ipsissimam ejus personam circumstant, qualis est: ne legum auditor vel ad munia patriæ publica privatave obeunda ante quinquennium finitum avocetur, Dd. *ad l. un. C. qui et. vel prof.* (ex quo colligit Brunnem. *ad eandem n. 6.* majorem esse favorem studiorum, quam munerum publicorum, & multo magis privatorum,) vel ab alio verbali realive afficiatur contumelia, judicem habiturus Episcopum &c. *arg. §. 9. Const. c. quæ tamen privilegia eam non habuere latitudinem sub Justiniano, quam acceperunt postea v. Sect. 2. c. 4.*

§. 3. Alii ejus necessitates muniunt, quos, cum inter omnes maxime emineant, idem semper robur servant, nunc semel aliquantum prolixius investigare operæ pretium fuerit.

§. 4. Cum pater foro filium destinans (nec enim à principio filium mittere cogetur ad studium, quia nullam eum obligat ad id, lex expressa, & in patris voluntate est, eligere officium, cui filium addicat, Barbosa *l. 1. sol. matrim. p. 7. n. 23.*) ei sumtus ad studia *absolvenda* debeat, de jure natura, quod eum obligat per pietatem *l. 50. ff. fam. herc. Menoch. 4. præsumt. 191. n. 12.* ad exhibendos liberos, etiam in futurum, *arg. c. 14. dist. 30. l. 12. ff. de leg. III. Menoch. ib.*
cui

cui lex civilis accommodat effectum, l. 4 §. 1. 10. 12. ff. de agn. & al. lib. arg. l. 12. §. f. ff. de adm. tut. arg. l. 4. ff. ubi pup. educ. l. 6. §. 5. ff. de Carbon. edict. adeo ut cogi ad illos invitus possit. d. l. 5. §. 12. ff. de agn. & al. lib. arg. l. 3. ff. de in rem verso l. 5. C. ad Sct. Maced. ubi Baldus & Brunnem. n. 4. arg. l. 19. ff. de ritu nupt. Barbof. c. l. n. 23. 25. & 26. Limm. J. publ. p. 8. c. 7. n. 2. 3. seqq. (quicquid contrarium receptum falso afferat Garfias de expensis c. 3. n. 52.) imo est excommunicatus, arg. all. c. 14. dist. 30. Rebuffus de privit. Schol. priv. 53. ponderans verbum pietatis. Scilicet si filius nullum vel insufficiens habeat peculium, c. l. 5. n. 7. ff. de agn. & al. lib. & adhuc cum temperamento beneficii competentia, Brunnem. d. l. n. 4.

§. 5. Tenebitur omnino eosdem præstare ad quinquennium, arg. l. 2. pr. ff. ad munic. & l. 20. §. 6. ff. fam. berc. quandoquidem finis ei placuit, quem absque his viribus noverat non posse obtineri. Autor de Salis in l. fin. §. si mulier ff. ad Sct. Vellej. Etiam si filio expresse triennium præstituerit; cum ejus non sit, tempus pro publica necessitate & utilitate. v. c. 1. §. 15. & in favorem filii definitum, coarctare, l. 45. ff. de R. J. aut (quod multi existimant,) filius male dilapidatis per v. g. biennium sumptibus, evidentissime se ad frugem recipiat, arg. l. 48. ff. de R. J. Brunnem. in disp. de materia Collationum tb. 12.

§. 6. Adeoque obligabitur quoque ad debita, propter studia ad usque tempus legibus statutum, à filio contracta, arg. l. 2. l. 5. C. ad Sct. Maced. ibique Baldus, Brunnem. c. l.

§. 7. Hoc autem, quod de patre asseruimus, ad eos omnes extenditur, qui studiosum alere tenentur, tum jure sanguinis, l. 5. 11. ff. de agn. & al. lib. per arg. l. 1. ff. soluto matr. & l. 4. ff. ubi pup. ed. Horat. Lutus de privit. Schol. priv.

priv. 16. Menoch. 4. pres. 191. num. 19. tum successione in obligationem paternam, quales sunt coheredes, Luc. de Penn. ad l. 1. C. qui et, vel prof. §. tertio queritur per l. 2. §. nihil ff. de V. O. quicquid obstrepat Bartholus.

§. 8. Atque hic juris naturæ à jure civili aductus erga studia favor, plus fere se exerit tunc, quando ad heriscundam familiam descendentes liberi rem ab ascendent. vivis præceptam in communem conferunt hereditatis massam. Cum enim huic necessitatè ea duntaxat subsint, quæ nec debiti necessitatem l. 11. ff. de collat. bon. nec liberalitatem parentum meram pro causa agnoscunt, Magnif. Dn. Struv. Ex. 37. tb. 27. excipianturque adeo donata tam simpliciter l. 18. C. fam. herc. l. 20. §. 1. in fine C. eod. Brunnem. in materia collat. tb. 14. quam respectu militiæ cum sagatæ l. 1. l. 13. ff. de coll. bon. l. 1. C. de castr. peculio. tum togatæ l. 1. §. 15. ff. de Collat. l. ult. C. eod. quilibet colligere potest: sumtus in studia à parentibus factos, conferendos minime esse l. 50. ff. fam. herc. l. 2. §. 6. eod. Bald. in Avrb. ex testamento C. de collat. quicquid sit de imaginaria læsione reliquorum, Pruckmanno tantopere obstans, 1. conf. 34. n. 50. quam publici boni æquitas affatim compensat, Hill. ad Donell. libro 19. c. 4. tit. Xx.

§. 9. Nam si vel maxime debitos neget, ut per l. 11. ff. de coll. bon. filiis studiosis salvi esse queant, proteget eos minimum donationis titulus l. 11. C. de neg. gest. Brunnem. c. l. tb. 12. adeo, ut credendi animum, (quem tamen probabit ex manifestis indiciiis,) parum esse profuturum actori, quando inter patrem & filiumf. ex hac causa, ne naturalis quidem obligatio exoritur, ausit asseverare C. 7. A. tit. de Coll. bon. §. 18. & per l. ult. C. de impub. & al. subst. §. 4. J. de inut. stip. l. 11. C. de neg. gest. Limn. c. l. c. 7. n. 18. Idem dixeris etiam, si eosdem mater ex communibus bonis, post

D

obi-

obitum patris, donec legitimum tempus filius explet, subministraverit, vel fratres in communione existentes, licet ægre, suppeditaverint, l. 1. §. 16. ff. de Collat. Mev. 8. Dec. 194. arg. l. 38. §. 1. d. Donat. inter virum & uxorem. l. 52. §. f. ff. pro socio, Magn. Struv. c. ex. th. 30.

§. 10. Quibus legitime evictis de libris à patre (& qui patrem repræsentant, §. 7. Horat. Lut. d. tr. pr. 27. undecimo amplia) filio, vel à filio sibimet emtis facilius feremus judicium, scilicet nec eos in Collat. venire, l. 18. C. fam. berc. l. 15. C. d. Donat. inter vir. & ux. l. 20. §. 1. C. d. coll. nihil obstante (propter favorem, qui privilegia studiorum etiam contra naturam suam extendit, Horat. Lut. d. tr.) si vel maxime locupletior factus videri possit, Barbof. d. l. num. 36. cum sicut armis militat miles, ita libris studiosus, Gl. in l. nepos proculo ff. de V. S. Petrus Gregor. lib. 44. Synt. univ. c. 6. num. 46. Joh. Garfia de expens. c. 4. n. 6. Merito igitur cum ex utrisque par procedat in humanum genus meritum, quod armis expresse collatum est privilegium, per l. 3. l. 4. pr. l. 11. ff. de castr. pec. l. 1. C. eod. & libris concedetur, Brunnem. d. disp. th. 10. Perez. in C. de Collat. n. 12.

§. II. Sufficit autem quocunque tempore emtos esse, ut propter favorem studiorum salvi sint, seu necessarios seu non necessarios, quod anxie distingvit Menoch. arb. c. 131. n. 3. Trentacinq. lib. 1. pr. resol. de legitim. resol. 5. num. 19. Zæsius ad ff. tit. de coll. bon. n. 38. & alii: nec id requiras, ut traditi sint, l. 18. C. fam. berc. quod Baldus urget, ut possit Donatio morte patris confirmari; illud enim supervacuum, hoc divinatorium est, cum in c. l. 18. C. fam. berc. nec litera quidem reperiat de traditione, & idcirco sententia Imperatoris esse videatur, quod sola illa voluntas patris, qua filia rem destinavit, & ejus nomine eam comparavit, hoc operetur, ut res illa in judicio fam. herciscundæ filia adjudicetur, ut præcipua

cupia Brunnem. & alii per eundem citati ad c. l. 18. ubi insuper deferendum ait Barbofam ad l. 2. §. quod si in patris ff. soluto matr. n. 9. (qui tantundem compensandum ex hereditate aliis heredibus velit ;) quod alias rem illam filia in effectu præcipuam, contra expressa legis verba, habitura non sit. v. & Carpz. 3. C. II. d. 17. Magn. Dn. Struv. d. l. Limn. c. l. num. 22. seqq.

§. 12. Idem de debitis honeste ad quinquennium studiorum causa contractis, propter §. 6. dici debere puto, quamvis enim pater sumtus filio certos suppeditando, non videatur, primo intuitu, ultra eosdem velle obligari, attamen si penitus ejus mens perspiciatur, quæ usque quæque fini & causæ favet, aliud sane apparebit, ita, ut & post fata filium indemnem nolle non possit. l. 20. §. 6. ff. fam. berc. l. 7. §. 13. ff. de SCo Maced. Dn. Struv. c. l.

§. 13. His de causis, nisi me omnia fallunt, haud temere quis conjecerit, sumtus in studia factos studioso in Legitimam imputari non posse. Præterquam enim, quod reipubl. interest, juvenes metu decurtandæ Legitimæ, à studio juris, unde pax enascitur, & salus, l. 14. C. de Adv. div. jud. non deterreri: insuper Legitimæ imputari non possunt, dum in collationem non veniunt, l. 20. pr. C. de collat. nisi prorsus patrimonium omne exhauserint Hartm. Pisk. lib. 1. g. 19. n. 13. qui tunc eos, ut inofficiosos in communionem posse revocari statuit, limitandus nihilominus, quod non procedat ejus opinio, si filius, quamvis doctior, C. J. A. tit. de coll. bon. n. 19. non tamen locupletior ex iis factus sit: quomodo enim sic videbitur cepisse, quod nullo modo erat retenturus? l. 51. ff. de R. J. Hill. ad Donell. c. l.

§. 14. Quæ quia firmo stant talo, & juris evidentissimi sunt, cujus ignorantia cuiq; nocet, l. 9. pr. ff. de Jur. & facti ign. socius etiam omnium bonorum non ægre feret socium,
D 2
sumtus

sumtus in filium, juris studio deditum, ad usque quinquennium facere, nec factos detrahet *l. 73. §. 1. in f. ff. pro socio arg. l. 81. v. nam. si commune ff. eod.* Dn. Struv. *ex. 22. tb. 27.* quippe ea hujus societatis natura est, ipsa innuente appellatione, ut quæcunque tam impendia quam lucra communia sint *l. 52. §. f. ff. pro socio.* At vero quæ libere incuntur, necessario tempore procedente perficiuntur *arg. c. 21. de R. J. in VI. Hill. ad Donell. lib. 13. c. 16. lit. 1.*

§. 15. Qui circa res seu patrimonium studiosi conspiciunt effectus, varie, cum modum acquirendi, tam inter vivos, quam mortis causa afficiunt, tum acquiritorum retentioni provident; quorum amplitudinem, cum brevitatis, quam sectamur, votum non capiat, veniam impetraturos nos speramus, si eos saltem indicaverimus.

§. 16. Illud autem præciri oportet, nihil esse magis quotidianum, quam ut homines sese obstricturi, prout è re sua fore putant, vel die obligationis initium, finemve, aut utrumque, circumscribant, vel sub conditione suspendant, vel sub modo determinent, resolvendam, si ei ab altera parte satisfactum non sit. Quorum si quid accidat, ut vel dies, vel conditio, vel modus, in absolvendum juris studium rejiciatur, diem, conditionem, modumque definitum sciveris per ea, quæ dicta *c. 1. §. 14.*

§. 17. Hinc igitur conductorem juris studiosum, qui, quoad studia sua abolverit, ædes tuas conduxit, ante quinquennium non eliminabis: aut bibliothecæ Tux usum ad studia perficienda stipulantem, ante quinquennium arcebis, aut debitorem cui, dum studium absolvis, inducias promissisti, ante quinquennium inquirerabis; idem servandum, in donatione, ut non sis obstrictus ad pendendas usque ad quinquennium usuras, quas, quoad studium juris finio, mihi creditor remisit, submovendus exceptione pacti conventi

* (27) *

venti vel doli. v. l. 44. §. placet. ff. de O. & A. l. 56. §. 4.
ff. de V. O.

§. 18. Inprimis autem in ultimis voluntatibus efficaciam suam exerit quinquennium legale.

§. 19. Hinc legatum, quod indebite Scholari, triennio præstitum est, quamvis tempus non sit modus introducendæ obligationis, tamen in favorem studiorum, in futurum quoque, donec absolvat, præstari oportere, secundum Alciatum in l. si certis annis C. de pactis verb. annis num. 8. per l. 1. C. de fideicom. asseverat Hor. Lütius de priv. Schol. priv. 62.

§. 20. Illud certum est, quod juris cultori, sumtus studiorum annui, relictæ sine præfatione temporis, ad usque quinquennium denegari nequeant, cum eo usque duret effectus, quousque causa Gl. in §. 5. Const. ad Ant. verb. anni quinti. Lucas de Penna ad l. 1. C. qui et. vel prof. §. tertio queritur. Cubach. in libr. Brocard. c. 5. broc. 28. Nec disparatio est in usufructu ad studia legato, cujus recipiendi ante quinquennium, proprietario spes nulla arg. l. 15. ff. quib. mod. usufr. am. ut taceam plura exempla quotidiana olim, nunc fictu facilia.

§. 21. Hoc tamen, dum omnia contraho, præterire nequeo, quod in eo studiorum causa absentes sint respectu, ut omnia eis tribuantur privilegia, quæ reip. causa absentibus comperunt Mauric. c. 340. 366. (ubi contra bonorum distractionem iudicis decreto sub hasta restituit. concedit) Odd. p. 1. q. 7. d. 14. Rebuff. priv. 119. Horat. Lut. priv. schol. ii. 77. sive procuratorem reliquerint, sive non, l. 26. §. ult. ff. ex quib. c. maj. tum ut facilius inveniantur, qui studia suscipiant, Duar. ibid. f. 126. Sichard. ad l. 1. C. eod. n. 12. tum quia non est, quod illis imputetur Hill. ad Don. lib 21. c. 5. lit. I. & L.

§. 22. Quare, si intra hoc quinquennium studiosus, vel

D ?

senren.

sententi, l. 30. ff. ex quib. c. maj. vel venditione, l. 6. C. de rest. mil. usucapione, d. l. 30. ex quib. c. maj. vel præscriptione, l. 1. l. 5. C. eod. sit læsus, omnia rescindantur restitutione in integrum, v. l. 30. & reliquas citat. us. Cujac. 22. O. 18. Hill. d. l. lit. R. & hætenus de effectibus durantis quinquennii.

§. 23. Nunc superest, ut priusquam ad alia transeamus, illos etiam excutiamus effectus, qui demum post lapsum pleni quinquennii vim suam exercent, inter quos in limine statim conspicuus est hic, quod obtento sine, nulla amplius sit mediorum cura, arg. l. 6. ff. de præser. verbis l. ubi ff. de donat. m. c. seu ut philosophi exprimunt: obtento sine cessent media. Bald. l. 3. C. de inst. & subst. l. 1. C. de susp. tut. Wesenb. conf. 5. num. 21. Cubach. c. 10. broc. 34.

§. 24. Unde concludas, quinquennio effluxo I. expirare privilegia, quæ studiorum absolvendorum gratia concessa: neque enim durare longius, quàm ipsa studia queunt, l. 20. ff. de mil. test. arg. c. 7. c. 41. extr. de Elect. & electi pot. in primis c. 60. de appell. cum privilegia temporalia omnia, qualia & hæc sunt, nec porrigi ulterius debeant, arg. l. 8. pr. ff. de pact. nec ultra id extendenda sint, Dynus ad c. 16. de R. J. in VI. Wirth. disp. in aug. de privil. tb. 89. non obstante, quod privilegia militum perpetua facta sint à Constantino, l. 1. C. de veteran. & decurio torqueri nequeat, quamvis desinat esse decurio, propter memoriam prioris dignitatis, l. f. C. de decur. nam privilegia studiorum, alio nomine mox fulcienda non ob dignitatem, sed necessitatem, ex quadam commiseratione conceduntur, uti professus est Fridericus Imperat. Avth. Habita C. ne fil. pro patre.

§. 25. Unde fluit II. priori stata reviviscente, cum non amplius reip. sed animi duntaxat gratia absint, (α) usucapionem per quinquennium saltem effective suspensam, Dn. Struv. Jurisp. l. 2. t. 9. §. 27. post quinquennium continuo iterum

rum currere, impedimento ab ipsa lege remoto, (B) procuratoreque opus habere diutius absentes ad defendendum, *l. 16. ff. ex quib. c. maj. Ant. Fab. ad l. 28. pr. eod. (5)* & ad munia patriæ urgeri posse, *l. 1. C. qui et. vel prof. ubi Baldus Odofr. Butrig. Lucas de Penna & comm. Dd. ut habet Wefenb. ad Schneidew. in proem. f. n. 10.* Bene enim Lipsius: hoc, inquit, modestiam aut sapientiam (addo libertatem) censes jacere? nihil agere vitæque genus certum horrere? ignavia est, magnorum etiam sæpe ingeniorum pestis; ut navis in malacia, ita illa hærent in langvore: dum inertæ ipsius quædam dulcedo subit, & in vasa primo desidia postremo amatur, teste Tacito *in vita Agric. c. 3. n. 3.*

§. 26. III. Neque patrem (aut qui eum repræsentant, §. 7.) perfectionem scientiæ legitimæ in filio optantem, quam, spondente Imperatore, §. 5. *Const. ad Ant.* intra quinquennium acquirere potest, filio propterea sumtus ultra quinquennium subministrare, nec debita agnoscere teneri; & quod inde sequitur, illos, si de facto suppeditati sint, favore studiorum non amplius juvari, ad præsumendam donationem (quamvis privilegio quasi castrensis peculii, quod absoluto studii cursu demum proprie incipit, Magnificus Dominus Lynker. JCtus & patronus meus summe de venerandus *in not. ad Synr. Struv. ex. 37. tb. 30.* certo casu iisdem succurri queat,) adeoque in Collationem absque dubio venire, & in Legitimam imputari debere: hæc autem nec in Collationem venire, nec imputari debere: cur enim coheredes ferant, ad quod pater non erat obligatus? ac denique socium omnium bonorum socii in filium impensas probare & ferre non cogi, cum absque fraude vix factæ videantur, in rem acquirendam, quæ acquisita jam est, aut esse debet, bonæ enim fidei ratio semper habenda, Hill. ad Don. *l. 13. c. 16. lit. I.*

§. 27. Porro liquet, usumfructum alicui quoad studie-

duerit legatum, parili ex ratione, cum dominio proprietatis, post quinquennium uniri, *l. 12. C. de usufr.* adeoque, si forte illum cuiquam ad septennium locaverit absentia suæ causa studiosus, post quinquennium proprietarius rem ab usufructuario locatam recipit, reuuentemque conductorem expellere non prohibetur, *arg. l. 59. §. 1. de usufr. l. 3. C. eod. arg. l. 8. §. 1. ff. de peric. & comm. rei vend. Mantica de tacita convent. lib. 5. tit. 10. num. 5. 26. Barbosa ad l. 9. C. locat. conduct. num. 10. Lauterb. ad tit. eundem lit. c. num. 3.* (Siquidem non potest quis plus Juris in alium transferre, quam ipse habuit, *l. 54. de R. J.*) Pensionemque ab eo, detenti ultra tempus statutum usufructus, *l. 26. ff. de usufr. l. 15. §. 2. eod.* aut si jam locator percepit, à locatore petere, *l. 5. C. de usufr.* non obstat. *l. 58. de usufr.* quæ loquitur duntaxat de casu, ubi dies solvendæ pensionis stante adhuc usufructu, jam cesit.

§. 28. Interim tenebitur locator conductori ex conducto saltem ad interesse, *l. 9. §. 1. ff. locat. cond.* nisi scivisset hic ad tempus studiorum legatum esse usufructum: tunc suæ imputet culpæ, quod non prospexerit, id evenire posse, ut finito intra quinquennium usufructu, à proprietario expellatur, *l. 9. §. idem ff. eod.*

§. 29. Observa dehinc: conditionem, diem, & modum, in studii legitimi absolutionem repositos, quinquennio finito, pro impletis habendos. Unde argue: cum, si quis vel ad docendum, Förster. *hist. jur. civ. Rom. lib. 3. c. 3.* vel in numerum Advocatorum admitti velit, necessarium, & causâ sine qua non sit, ut studium legale absolverit, prout expressè habet *l. 3. §. 4. l. 5. §. 4. C. de Adv. div. judic.* eum, cæteris paribus, *v. c. 6. §. 4. & 13.* non posse reijci, qui quinquennium in juris studio, apud probatos professores peregit, *§. 6. Conf. ad Ant. Nefas enim esset, credere malum*

lum de discipulo, qui Doctorem publico testimonio approbatum audivit, Lucas de Penna *ad l. un. C. de stud. lib. U. R.* cum, ut aromata semper aliquem odorem tangenti: ita conversatio cum excellentibus viris, affricet eruditionem.

§. 30. Secundo conclude: si Sempronius Advocatus fisci scriptum heredem rogaverit, ut, quicquid ex hereditate ad eum pervenerit, Cajo restituat, si is studium legale absolverit; Cajo post quinquennium moriente, quandoquidem fideicom. dies cessit, *l. 4. ff. de cond. & dem.* illud ad heredes transmissum, *l. 5. pr. ff. quando d. l. cod.* computabitque heredes fructus interea perceptos in Trebellianicam, *l. 22. §. 2. l. 18. pr. ff. ad SCr. Trebell.* Finckelth. *dissert. de fruct. th. 159. 161.* Parum differt hic casus: Sempronius heredem rogat, ut hereditatem Cajo restituat, cum is jura absolverit, modo dies illa conditionem faciat, *l. 21. sq. ff. quando dies leg. ced. & particula cum* sumatur pro *si*, quod fit regulariter, *l. 49. §. 2. ff. de Leg. 1. l. 5. C. g. dies. leg. ced. l. 48. ff. de cond. & dem.* Hill. *ad Don. lib. 8. ff. 33.* Sin non facit, *l. 69. pr. c. de Leg. III. l. 25. ff. ad SCr. Trebell.* constituitque unice dilationem, in gratiam fiduciarii: adhuc imputabit fructus; non autem idem erit, si in gratiam fideicommissarii, *l. 28. l. 49. C. de Episc. l. 3. §. 3. ff. de usur. & fruct. ibiq. Gotbofr.*

§. 31. Omnium vero minime dubitari potest in Legatario Donatariove sub modo absolvendi studium juris, quibus quinquennio probe insumto plenissima rei donatæ legatave contingit securitas, *v. c. seq. §. 7.* quid pluribus? re per se clara: tempus est, ut & ad contraria dilabamur.

CAP. VI.

DE

DISSENTANEIS.

SUMMARIA.

I. Dissentanea parent, II. in causis, III. & effectibus, ratione

*ione subjecti initio arcendi, IV. & formæ neglectæ, (II.)
 tempore abrupto, quod obstat (a) acquirendo muneri,
 V. (ß) Legato conditionali, VI. (γ) Legato ad diem & ex
 die, VII. (δ) sub modo, VIII. (de quo v. exc.) IX. (ε)
 Sponsaliis (ζ) continuationi favoris studiorum, X. (III.)
 tractatione aliorum, XI. (IV.) philantia, XII. neglectu
 publicorum doctorum, XIII. & luxurie, XIV. (V.) lan-
 guore studiosi protracto, XV. qui sua culpe imputet pa-
 rentis austeritatem.*

§. I.

Postquam quæ sit mens Imperatoris, quidque fieri jube-
 at per quinquennium : quodque nec coarctari termi-
 num, nec proferri velit, hucusque explicavimus, nunc
 dum ea examinare animus est, quæ ejus voluntati adversentur,
 facilem fore operam confidimus, si per contrarias euntes
 causas, contrarios quoque effectus eliciamus.

§. 2. Cumque placuerit Imperatori perfectam definire
 juris eruditionem, si ejusdem studiosi integram legibus, rei-
 publ. causa, ductu professorum, in locis destinatis, secundum
 præscriptam viam bene impendant quinquennium.

§. 3. Inde concludo I. segregari initio illos 1. quibus
 satis est leges non ignorare. 2. quos natales inhonesti levis no-
 tæ macula obfuscant, *arg. l. 3. §. 2. ff. de decur. l. 3. pr. ff. de test.*
Ord. Cam. p. 1. tit. 18. Richard. p. 2. dec. 80. n. 19. Dn. Struv. ex.
8. th. 20. (uti refert Itterus de grad. Acad. c. 7. §. 12. in celebri
Academia carnificis filium è reliquorum studiosorum cœtu à
Facultate medica ejectum, quidni multo magis id fiat à juridi-
ca? certe ab hac Judæi religiose arcentur, per l. ult. C. de Jud.
& cælic. non arcendi rigoroſe (si Sprengerum audias Inſt.
Jur. publ. lib. 3. c. 15. p. 231.) ab illa, imo nec à nobilitate, (quale
exemplum novi.) 3. stupidos, ut in quibus profectuum spes
inanis. 4. valetudinarios, arg. c. 5. dist. 33. 5. quos egestas du-
rissima premit. d. c. 3. §. 13.

§. 4. II.

§. 4. II. Quisquis abrumpat, complevisse non videri, seu sponte id faciat, seu ex necessitate: unde arguo, (α) non admitti talem in numerum Advocatorum statutorum, per l. 3. §. 4. & l. 5. §. 4. C. de Adv. div. jud. nec ad docendum, v. c. praeced. §. 29.

§. 5. (β) Legatum fideicommissumve sub conditione relictum non cedere seu deberi, l. 41. ff. de condit. & dem. l. 21. ff. quando d. leg. ced. l. 9. pro socio v. Bachov. 2. D. 13. th. 6. Lauterbach. tit. q. d. leg. ced. lit. B. nec adeo, si Legatarius vel fideicommissarius interea decedat, ad heredes transmitti, l. 5. pr. ff. q. d. leg. ced. etiamsi per ipsum non steterit, l. 4. C. de cond. insert.

§. 6. (γ) Legatum ad diem, donec studia absolverit, non ultra quinquennium deberi, nec ei, qui ante substitit, (cujus certa indicia esse debent,) ulterius solvendum esse, cum culpa sua terminum maturaverit; ex die verò, sub differentia quam supra c. preced. §. 30. dedimus, si conditionem dies facit, non deberi: l. 49. §. 2. ff. de Leg. 1. si non facit, adjectusque est in gratiam fiduciarium: expectare saltem legatarium cogi, donec quinquennium præterlapsum sit, quod testator respexisse videtur, l. 213. ff. de V. S.

§. 7. (δ) Legatum sub modo, v. g. lego Titio reditus ex fundo Tusculano, loco stipendii, ut iisdem studium juris absolvat: si modus causa finalis relictus fuerit, (ut tunc effectu parum à conditione differat, nisi quod hæc suspendat, ille vero actum initio purum, sub conditione resolvat,) Cravetta conf. 59. n. 4. Ant. Faber. in C. lib. 6. tit. 22. def. 2. n. 3. possibilis, ut in subjecto, quod supra descripsimus, l. 44. l. 55. ff. de cond. & demonstr. Dec. conf. 89. Roland. à Valle consil. 56. n. 22. & respiciat (uti hoc casu regulariter respicit, quamvis contradicat Arum. 2. Dec. 2. num. 35.) decus testatoris & salutem Reipubl. l. 10. ff. d. Leg. III. amitti, l. 1. 2. C. de bis que sub modo

E 2 Coll.

simstg

Coll. Rostoch. *in consil. Germ. tom. 1. conf. 4. n. 18.* Decian. *conf. 70. n. 3. vol. 1.* cumque conditiones ruditer implendæ, Dec. *vol. 1. conf. 1. n. 1.* & non intersit inter modum & conditionem, si agatur de privatione legati, Pacian. *Consil. 106. n. 1.* etiam modum non servans legato appositum, videtur usque à principio m. f. possessor, ideoque ad fructus perceptos tenetur, Petr. Ant. Angusol. *lib. 6. conf. 25. num. 4. 12.* & ita respondisse Dn. Scabinos Lips. in simili casu, testatur Arum. *d. l. n. 22.*

§. 8. Secus erit, si rejectus sit solum in voluntatem honorati, *l. 71. pr. ff. de cond. & dem.* Dn. Struv. *eod. tb. 103.* tunc enim suffecerit & propositum studendi, *l. 65. §. 1. ff. de Leg. 1. l. 69. de cond. & dem.* Bald. *conf. 284. lit. Z.* aut modus ille honorato sit impossibilis, §. *imposs. f. de hered. Inst. l. 1. de cond. insert. l. 7. de V. O.* Perez. *in C. ad tit. de cond. insert. n. 1. v. c. 3. §. 6.* aut non sit causa, Cravetta *d. l. uti & tenuisse Scabinatum Jenensem in casu pari, trad. Dn. Arum. c. l. n. 68.*

§. 9. (e) Sponsalia, sub conditione ejusmodi contracta sponsam invitam haud cogi consummare, *l. 39. ff. de reb. cred. Carpz. 2. Dec. 20.* Lauterb. *tit. de sponsal. lit. f.* (e) Denique quicquid studiorum favor præcipui tribuit, amitti, cum generale sit, quod privilegio alicui negotio concessio, aut muneris, non fruatur, nisi qui & quamdiu in eo se exercet, *l. 5. §. 3. & pen. ff. de jure immun. l. 6. §. 14. ff. de exc.* quod tamen ita accipias, ne brevem cessationem implicet: certe enim, vegeta ingenia, quo plus recessus sumunt, eo vehementiores impetus edunt; brevi que revertens uxor nec divertisse censetur, *l. 48. ff. de R. J.*

§. 10. III. Haud trepidabo idem ferre Judicium de his, qui omisso legum objecto allotriis inhærent, ex quibus aliqua quidem voluptas ad tractantem, nulla utilitas in publicam redit.

§. 11. IV. Non juvare prærogativas studii juris, aut ejus præmia

* (35) *

præmia manere Autodidactos, qualis Homericus ille citharædus, *odiff. 10. 147.* qui se gloriabatur, quod non ex hominum institutione, sed divina favente gratia caneret, ex se ipso edoctus. Equidem quisque optima assequi, aut certe sequi se censet. At vero ut in corpore ægro & corrupto quicquid infertur, alimentum est morbi, atque abit in noxam; sic in studioso, qui vitioso semel depravatus opinionis malo. Quamobrem quid polliceatur ab his sibi respublica, qui sibi solis sapiunt? doloribus olim legum non doctoribus, perverforibus non professoribus futuris, *l. 2. §. hoc autem quod ab C. de vet. jure enucl.*

§. 12. 2. Qui obscuris Doctoribus adsident: ubi nota, cum aliàs scholaris, judicans secundum præceptoris sui, auctoritate pollentis, sententiam, contra communem opinionem, excusetur: illos litem facere suam, *Rebuff. priv. Schol. 72.* Imo 3. qui non frequentant, *l. 8. ff. de vacat. mun. l. 9. C. de SS. Eccl. Gilken. ibid. n. 16. Brunnem. v. 5. Christin. vol. 2. Dec. 10.* (licet notet, eos si Advocati vel procuratoris amanuenses agant, non amittere privilegium) quod ad hos, qui mente vagantur, extendit Capolla post Fulgosium *l. 17. §. 14. num. 4. ff. de ad. ed.*

§. 13. Denique 4. qui luxurie quinquennium consumunt, de quibus statuit Barbol. *ad l. 1. sol. matr. p. 7. num. 64.* arma eorum, imo si quid aliud, quo pater sumtus non deputavit, emerint, ut peculium profectitium, *Bartholus l. 6. pr. v. ex substantia C. de bonis que lib. ad l. 20. C. de Coll. adeoque tanquam bona communia venire dividenda inter fratres, l. 13. C. fam. herc. sumtusque in quantum domi præbenda alimenta excedunt, in portionem hereditariam imputari debere, arg. l. 1. §. 23. ff. de coll. arg. l. 5. verb. necess. sumt. C. ad SCt. Maced. neque præsumendam aliter donationem, quæ ut verbo dicam, cessabit, ubicunque spe profectuum, saltem medio-*

mediocrium, parentes vel respubl. exciderunt. Quod intrens, credasne in numerum Advocatorum se allerturum, qui quinquennium exegit, cætera indignum? Non sane conditionis absque qua effectus non obrinetur, ea vis est, ut illa sola data, hunc etiam protinus consequaris, prout noctu valvas fenestris si removeas, non ideo solem preceperis, multa quippe requiruntur sæpe, quæ tamen quando adsunt, non sufficiunt.

§. 14. V. Et postremum tene: Nullum habere ultra quinquennium langventes in ipso quinquennio asylum. Satis quippe indultum juventuti, tempus jam ut quæ in utilitatem communem didicerint, agant. Sane Xenocratem canum cum adhuc in Academia offendifset versantem Evdamidas, rogans quendam: isthic ille quid ageret, eo subjiciente: virtutem ipsum querere, regessit scitè: ecquando hac uteretur, si adhuc quarat? Perez *in pr. f. comm. ad Cod.* Sed nihil aliud agentibus tempus effugit; illorum tamen culpa, qui cum lege abusi sint, ejus se auxilio indignos reddiderunt. Vasq. *illustr. contr. 35. n. 14.*

§. 15. Atque hinc est, quod conqueri de asperitate parentum, facultates porro denegantium, vel sua legitimam præcerpentium infelicitate; postquam enim semel eos obligationi satisfecisse sufficiat, *l. 18. ff. de V. O.* suæ culpæ impulerent, quod rei suæ melius non caverint. Quinimo pater & creditorem, debitum à filio factum poscentem, repellere potest exceptione S. C. T. Maced. quod pecunias, quas sua pietas recusare poterat, subministraverit, *l. 7. §. 13. ad S. C. T. Maced. l. 5. C. eod.* Vasq. *d. l.* transgressusque imperatoris voluntatem, filium insuper quantum in se erat, refractarium reddiderit, v. Donell. *lib. 12. c. 27. lit. H.* Sed cum de hoc articulo pluscula jam differuerimus, nunc prolixitate superfedemus; misis que Justinianeæ hypothese, hanc adorimur, quæ illam post longam studii juris noctem feliciorè sidere excepit.

SE-

SECTIO II.

CAP. I.

DE

CAUSA EFFICIENTE ET
FINALI.

SUMMARIA.

- I. *Studii juris post Justinianum neglecti*, II. *terminus arbitrarius fuit*, III. *magno ad ipsum jus damno*; IV. *donec, illo ex squalore restituto, dum honores adjiciuntur*, V. *ne hi per indignos vilescerent*, VI. *de dignis deliberatum*, VII. *& sexennium studio constitutum*. VIII. *Mox vero, migrante in Germaniam jure Justiniano*, IX. *quinquennium communi receptione instauratum est*, X. *quamvis non absque labe*, XI. *donec concilio Basileensi, & ord. cam. illud severe requiretetur*. XII. *ob urgentissimas rationes.*

§. I.

Ingruente enim post Justinianum, cum Gothis, Wandalis, Langobardis, Francis, Saxonibus, in Italiam barbarie, recedenteque paulatim & in Oriente linguæ latinæ usu, accessu invidioso novarum legum, utrobique juris Justiniani auctoritas, hinc prorsus concidit, illinc arbitrario, quod prævaluit, jure valde imminuta est, totam enim extinctam quis dixerit? Dn. Strauch. *in Irner. non errante c. 2. Magn. Dn. Struv. ex l. ch. 70.*

§. 2. Adeoque (ut misso oriente occidenti tantum inhareamus) uti Juris studium, ita magis terminum ejusdem in nudo cultorum, quorum in tanta rerum omnium vicissitudi-

fitudine paucissimos habuerit, placito confedisse, non vane augureris.

§. 3. Quam autem ista publicæ rei catastrophe, juri prope exitiabilis fuerit, res ipsa demonstrat, dum sicut ferum usu splendescit, situ rubiginat, ita illud defectu colentium, colentiumque ruditate cum contraxit squalorem, ut diu splendor & decus ejus obscuritate tabuerit.

§. 4. Plane, conclamatum de eo videbatur, nisi Mathildis jussu sub Lothario per Irnerium quasi postliminio in publicam docendi libertatem iterum assertum, & situ suo paulatim, Friderici I. Imperatoris, studio honorem & præmia reddentis, immunitatibusque auctentis gratiosa clementia, ab interpretibus repurgatum, ut commune jus, iterum cultum fuisset. Sub illis enim Imperatoribus, cum antea magistri appellatio, magis frequens, omnibus artium, scientiarum linguarumque professoribus tribueretur, *l. 57. de V. S.* Honori legum studii id datum est, ut interpretes earum, Doctoris titulo solemniter ceremonia insignirentur. *V. Heig. l. 2. q. 11. n. 48. Limn. d. l. c. 8. n. 2.*

§. 5. At vero cum ad salutem reipublicæ non parum adferat momenti sicut aliorum omnium ita & Academicorum honorum decens distributio; utique singularis in eo debet esse cura, ut non nisi bene meritis & dignis, honores isti conferantur, quod urget tum justitiæ distributiæ ratio, tum hæc causa, ne dum sine discrimine dignis indignisque impertiuntur, vilescant, & spernantur, *Itterus de grad. Acad. c. 7. num. 1.*

§. 6. Idcirco postea in privilegiis quadam cautione abusui provisum, quique indigni haberi debeant expresse monitum; prout de privilegiis Bononiensis Academia refert Bartholus *ad l. 5. C. de Adv. div. Jud.* literis scilicet Papalibus sancitum: quod nullus ad Doctoratum possit assumi

* (39) *

mi, nisi studuerit sex annis in legibus, & quinque in decretali in studio generali, & ita eos oportere jurare; quod distinctus habet Baldus, ejusdem discipulus, *ad legem eandem*, nempe, dicere privilegia ibi, quod ad Doctoratum juris civilis nullus accedat, nisi studuerit sex annis, nec ad Doctoratum Juris Canonici, nisi quinque studuerit annis.

§. 7. Cæterum non latuisse Cæsarem aut Papam Justiniani decretum nemo dubitaverit: annum autem tempori ab eo definito adjectum mirabitur quispiam, & cur quinquennium non suffecerit, prout in Canonico, ita nunc & in civili jure. At vero movit inprimis, tanto tempore (per quingentos enim circiter annos studium Juris Justiniani languerat,) invec̄ta in leges obscuritas, quarum eruendo genuino sensui, quinquennium verus, initio instaurationis, satis non erat, adeoque bene, quod Justinianus, cum sui temporis defectus corrigeret, quadriennio angustiori fecit; hoc illi rursus legi à Justiniano lata, eadem urgente necessitate, præstiterant.

§. 8. Quæ dum ita Imperator & Pontifex pro stabiliendo partim jure civili, partim pro introducendo Canonico in Italia ordinat, utriusque sensum juris autoritas trans Alpes migrans, primum in Gallia ab Academia Parisina docendi libertate recipitur, sed mox, sub pœna excommunicationis, ab Honorio Pontifice avocata, Conring. *de Antiquit. Acad.* post aliquam seculi moram, dum Germania Academiis exornatur, exemplo Italicarum Academiarum in hac quoque publica vindicatur cathedræ, foro jam quadantenus cognita, mox communis, v. Heiderum *in deduct. Lindav. p. 829.*

§. 9. Cum vero totum, prout in complexu est, salvis duntaxat statutis, utrumque receptum sit, valeatque ex generali ista receptione, Magn. Dnus Lynker *in notis Synt. Struv. ex. 2. tb. 36.* certus esse potes, ipsam quoque de quinquennio

F

quennio

quennio nostro legem, quandoquidem nulla contraria statuta in re tunc novissima extare potuerunt, in quantum quivit ac debuit, esse receptam, & adeo etiam hoc in communi receptione firmum fundamentum positum esse.

§. 10. Cætera in Antiquitate caligant, nisi quod conjecturare possis, irrepsisse illud ex Italia, à quo Professores Doctoresque petebantur, Dn. Struv. *exerc. 2. th. 35.* nonnullos abusus, ubi illi jam creabantur Doctores, qui postmodum reprobari poterant, Barthol. *ad l. 2. C. de prof. & med.* quorumque privilegia, ut indignorum, Episcopus Capuanus lace- rabat, ut habet Alex. Tartagn. *de Imol. ad Barb. verba reprobari*, incassum monente glossa quod assumens doctoratum indigne mortaliter peccet, ut tradit Alex. *ad Bald. in l. 2. in fine ad verbum doctoratus.*

§. 11. Donec ad illos tollendos expresse in Concilio Basileensi, An. 1438. sess. 31. §. *videlicet, de collat.* repeteretur, ne ante studium legibus impensum per quinquennium ad minus in aliqua nominata Academia, quispiam Baccalaureus juris utriusque aut alterius, collationes in ecclesiis metropolitans cathedralibus & collegiatis obtineat: exceptis filiis natis ex utroque parente nobili, & antiquo genere, quibus sufficit triennium. Quod & regia Ludovici XII. constitutione cautum esse Anno 1512. art. 8. memorat Petrus Greg. *lib. 49. Syntagm. univ. c. 6. n. 20.* Ut jam vix dubium super sit, generali consensu omnium, qui jus Justinianicum vel Pontificium agnoverunt, quinquennium abusibus inumbratum, pristino vigori restitutum esse præsertim, posteaquam ei certum accessit pondus per Ord. Cam. *de Anno 1555. p. 1. tit. 3.* von Geschicklichkeit des Cammer-Richters und der Beyseher. verbis: sollen &c. ehe sie zu Beysehern genommen/in Univer- sitäten/welche zum wenigsten von unsern Vorfahren Röm. Käy- sern und Königen/ die ieszige Käyserl. Majest. oder uns confirmi- ret/

ret/ gelesen / oder zum wenigsten fünfß Jahr lang in Rechten stur
dirt &c. haben.

§. 12. Hoc autem fieri gravissimæ urserunt rationes; si enim tunc, cum mores, & jura, & verba civilia sane erant notiora, & faciliora perceptu, integrum omnino quinquenium requireretur, ut ostendimus supra, quid non requiratur nunc, ubi spinis omnibus horrere iterum videntur omnia, quæcunque ab antiquis de jure prodita, Cujac. 12. *Observat. ult.* Ut fileam calamitatem, quam ab ipsis suis interpretibus jus civile passum, cum eorum barbaries ineptis glosis plus caliginis quam lucis inferret; usque dum renascentibus humanioribus literis, jurisprudentiæ suus fulgor reddi coeptus, Franzk. *præf. ad ff.* Sane si nulla profus suppeteret causa, solus studii, quo hodie circumfunditur, ambitus angustiorem terminum non concesserit, Hill. ad Don. l. 18 c. 3. *lit. pp.* adde Wurms. *in nucl. jur. contr. procem. contr. 9. 2. 11.* quod hic longius prosequi supervacuum fuerit, uti non minus, multa de fine subdere, quem *Seçf. 1. c. 2.* fusc exposuimus.

CAP. II.

DE

OBJECTO.

SUMMARIA.

I. *Subjecti nunc quoq; eadem requisita propter ambitum objecti complectentis.* II. *ius civile, feudale,* III. *Canonium,* IV. *publicum & statuarium, utinam non insuper dd. dissensu gravati.* V. *quod certe sine congruo tramite tarde absolvas.*

§. I.

Requisita subjecti, quæ supra dedimus, *Seçf. 1. c. 3.* in tantum imminuta non reperias, ut potius majore adhuc
F 2 intentio-

intentione urgeantur ab ipsa objecti amplitudine & rerum diversitate.

§. 2. Nam si antiqua tempora respicias, unum erat per totum Romanum orbem Jus, illudque uniforme, licet quatuor distinctum systematibus, in quorum tribus quid obtineat, in postremo quid observari dehinc velit, Imperator complexus erat. At vero dum hoc in Italia à victoribus, non libenter legibus victorum parituris supprimitur, interea voluntarium quoddam enascitur jus, quod postea in scripturam redactum, jam Ao. 1168. Hugolinus corpori juris, paulo ante Ao. 1137. Pisis inter prædam reperto, post Novellas annexuit, & decimæ collationis titulo insignivit. Magnif. Struv. *Synt. feud. c. 1. th. 7. n. 4.* Nec separarunt illud Doctores in Italicis Academicis, sed potius, quam juri communi debebant, Romanum puta, sponte etiam consuetudinibus illis adhibuerunt industriam, studiososque juris illas docuerunt.

§. 3. Quamobrem cum jam irrepsisset easdem, Jussu Eugenii III. Pontificis, Gratiani decretorum, quadantenus approbatum, (varia enim ejusdem, pro fide compilatoris autoritas est) mox majore accessu Decretalium Gregorii IX. (quibus irrefragabilis autoritas) auctum; inque Academiis Germanicas facultas illustrandi juris introduceretur: triplex istud jus, per professores ab Italia petitos in scholas, hinc in fora quoque Germanica translatum, haud sane unius labor diei.

§. 4. Quid vero si addideris jus statum reipubl. Germanicæ concernens, constitutionibus & legibus imperii clausum, quod seculo decimo quarto demum, occasione tumultuantium Pontificum adversus Imperatores excoli coepit Dn. Schweder *jur. publ. p. 1. c. 1. §. 8.* quid si cogitaveris consuetudines tot speciales & singulares, Dn. Struv. *ex. 2. th. 40.* imo denique commentarios interpretum infinitos, illumque Jctorum incredibilem dissensum? (de quo merito quis optaret,

(43)

ptaret, ut summi principes Lucium Gallum imitati, qui cum Pro Cos. ex prætura in Græciam venisset, Athenis Philosophos, ut aliquem controversiarum modum facerent, hortatus est, operam suam pronis pollicitus, teste Cic. de LL. lib. 1.) quod ex parte Seren. Elector Saxon. Augustus ad æternam suam gloriam jam præstitit, auctoritate sua, accuratam post inquisitionem, rejectis sequioribus, meliores unice sententias confirmarent.

§. 5. His igitur partibus hodie juris eruditio circumscribitur, quas si ea accesseris methodo, qua olim jus unicum Justinianeum; tot lustra hodie desideres, quot imperator signavit annos: citiusque canescas, quam ad metam curreris, nisi dexteritate ingenii congruum affecutus trami-tem circumspecte festines.

CAP. III.

DE
FORMA.

SVMMARIA.

I. Universalem methodum, qui tentarunt hodie, frustra, II. certe absque suffragio summa potestatis fuerunt, acquiescentis, III. in tempore, IV. cujus initium immatriculatio, V. non depositio, VI. est loco privilegiato. VII. ob causas, VIII. urgendo.

§. I.

Sed uti in hoc totius rei cardo vertitur, ita inde mea me quoque verecundia retrahit, ubi tot maximorum virorum votum & labor extremum inania fuerunt. v. tamen Vultej. de studio juris, & Magn. Dni. Præsidis de eodem Diascriben.

F 3

§. 2. Inde

§. 2. Inde nisi fallor nulla hucusque Studii Juris, prout hodie est, tractandi methodus summa arripit potestati, quod diversitas ingeniorum maxima unum non feliciter seruet ordinem, nec se in tanto ambitu communibus terminis includi patiatur, postquam tot exemplis illustre eandem viam huic naufragam evasisse, quæ alii cesserat in salutem. Quapropter suo quidem quisque periculo permittitur, nec anxie requisitum aut inquisitum, qua arte peritigerit ad Portum, modo reipubl. in emolumentum per fluctus immensi juris honeste enataverit.

§. 3. Ne tamen per omnia arbitrio suo relinquerentur, qui studio dare operam cupiant, ex quo facile in priscum chaos cuncta relabi possent, de loco & tempore conventum est, tam ut quis intra illud finire studium posse crederetur, quam ut ne finivisse ante illius lapsum videretur.

§. 4. Initium cursus quinquennalis ab immatriculatione Bartholus *ad l. un. C. de colleg.* Baldus *l. ex tempore C. de test. mil.* petunt, cum per eam demum in ordinem studiosorum cooptetur scholaris, Gail. *1. obs. 21. num. 9.* & adeo tunc incipiat gaudere privilegiis ordini suo concessis, Brunnem. *ad Auth. Habita C. ne fl. pro patre.* Quibus non refragabor, hoc tamen monens, non ubique id procedere, præsertim ubi inscriptio non urgetur, uti de Perulina testatur Horat. Lut. *de priv. scbol. cap. de his qui gaudent. num. 20.* ubi matriculis eam non uti refert, & proinde tunc testibus, aut juramento opus erit, *v. c. 4. §. 7.*

§. 5. Imò à depositione, uti vocant, de qua vid. *Limn. J. publ. p. 8. c. 6. n. 10. seqq.* numerandum lustrum putaveris, quod hæc inscriptionem præcedat; sed nec ubique illa attenditur, & ubi adhuc in usu, magis conditionem, sine qua immatriculatio non impetratur, conficit, quam ut studium generale, uti Pontifex loquitur, ab hinc cursum ordiatur, quod sæpè in longos adhuc annos differtur.

§. 6. Ex

§. 6. Ex quo colligas (quod precedere poterat) non esse nec numerari quinquennium, nisi in *Academiis* versanti, prout cerra conjectura est, tum per ea, quæ supra dicta c. 4. quam *Avrb. Habita*. ubi Imperator disponit: *in locis, ubi literarum studia exercentur.*

§. 7. Eum enim in finem tot *Academiis* Germania abundat, quot non numerat reliqua Europa, teste *Conringio de Antiq. Acad. & Domino Schwedero c. l. p. 2. Sect. 1. c. 6. n. 2.* ut facilius ad locum studiis aptum perveniatur, nec ullum reperiant inutiles *Autodidacti* patrocinium, qui plerumque, sicut equæ in *Iberia* à favonio vento imprægnatæ, evanidum edunt foetum. Nam per humanam impotentiam fere non speres, ut quis felix sibi per omnia sit daduchus: itaque illi publica auctoritate in quavis *Academia* constituti sunt viri, quorum consilio & ope per asperitates *Juris* prorumpas, quos, ea tamen assiduitate & attentione, ut supra *Sect. 1. c. 3. & 4.* monitum, audire, & consequi constanter oportet, ut ille ad rem publ. redeat fructus, quo ipsa saluberrima consilia directa sunt.

§. 8. Et hoc est, quod & Imperator *in ord. cam. c. l.* ab *Affessoribus* requirit, & *Saxones*, non contenti, quod quis amanuensem *Advocati* aut *procuratoris* egerit, urgent *in ord. Torgau de an. 1583. tit. von Advocaten und Procuratorn/ & ord. politic. de An. 1612. tit. 3.* besonders auch; refertque decisum *Dn. Carpz. 1. C. 1. d. 18.* da er nun auch seine testimonia, daß er auf *Universitäten* gewesen/ und *Jura* studirt / von seinen *Præceptoribus*, die er gehöret/ zu den *Acten* bringen würde/ so wäre *Bessl.* zu antworten schuldig.

CAP. IV.

DE

EFFECTIBVS.

SUM-

SUMMARIA.

- I. Effectus eminent I. in immunitatibus, II. contentis in Auth. Hab. III. expresse, IV. per argumentum, V. II. Honoribus Doctoreis non ante quinquenn. impetrandis, VI. Licet nonnulli citius ad eruditionem pervenerint, VII. prout observat Acad. Tubing.

§. I.

Quosnam durans finitumque quinquennium gignat effectus fufe supra dissertatum est, ut jam opera ista super sedere, lecturumque tantum ad Sect. I. c. 5. remittere possemus, nisi quidam occurrerent, illi hypothefi nondum cogniti, quos nunc ordine ferente, tanquam spicilegia annexi capitis 5. §. 2. instituti nostri ratio requirit.

§. 2. Monuimus autem c. 1. hujus Sect. Imperatorem Fridericum I. privilegiis & honoribus studia literarum, inprimis vero legum ornasse atque extimulasse, quæ tunc quidem expresse in Auth. Habita, quam Codici ad tit. ne fil. pro patre & c. conveniatur, inseri jussit, contenta, mox argumento ejusdem à Doctoribus in majorem latitudinem deducta sunt, v. omnino Limn. c. 4. c. 9. per totum.

§. 3. Primum ejus membrum peregrinantes studiosos, & eorum nuntios à vectigalibus & oneribus aliis eximit, alterum ab injuriis, quas eorum persona atroces reddit, munit, tertium à repressaliis solvit, (etiam parentes filios invisentes, quasi hi efficiantur unum corpus cum eo, qui studii incumbit, arg. l. 2. §. 3. ff. de usu & habit. Sichard. ib. n. 16. & pecuniam deferentes, Rebuff. pr. schol. 72. Hill. lib. 17. c. 13. lit. F.) quartum fori electionem, quintum forum studii adjicit, quod hodie fori electionem, postquam studiosus propter juramentum Rectori præstitum, ejus jurisdictionem declinare non valet, pæne absorpsit, Carpz. 1. C. 27. d. 10.

§. 4. In

(47)

§. 4. In quas vero consequentias eandem Doctores, favore studiorum, traxerint, nimis prolixum foret hic ediferere, duas ex tanto acervo addidisse sufficiat, I. studioso non posse à mercatore pecunias à patre missas deferente compensationem objici, Rebuff. *priv. 168. arg. l. 3. C. de compens.* Bald. *in l. fin. §. f. C. de bonis que liberis*, ne aut desertor studii efficiatur, contra §. 2. *J. de J. & jure*, aut egestate in studio laboret, Horat. *Lut. priv. 20.* Hill. ad Donell. *lib. 16. c. 15. lit. 9.* Ex quo manat II. studiosum non posse conveniri in solidum, idque per usualem extensionem, *l. 6. pr. ff. de re jud. & arg. Auth. Habit. 2.* Horat. *Lut. priv. 5.* non obstantes Donello *lib. 27. c. 9. lit. N.* & Enenk. *priv. mil. 33.* qui de doctrinali interpretatione loquuntur, conf. Lauterb. *disp. inaug. de benef. compet. tb. 32.* Atque hæc studioso LL. nemo jure denegaverit, donec studia absolverit, *v. Sect. 1. cap. 5. §. 24.*

§. 5. Quod autem ad honores attinet Doctoreos, cum illorum impetratio quinquennio coërcita sit, quis vitio verterit Vultejo *prolegom. de stud. juris Jpd. Rom. premisissis*, neminem ad gradum Doctræ vel Licentiæ admittendum statuenti, ante quinquennium expletum; cui subscribit Hill. ad Donell. *lib. 18. c. 3. lit. pp.*

§. 6. Neque impedit, quod quidam, ingenio prodigioso, ante illud ad eruditionem pervenerint, illud enim paucissimis contigerit, forte quot sunt Thebarum portæ, quot divitis ostia Nili, quorum paucitas ideo legem evertat? *l. 4. §. 6. ff. de LL.* imo si eruditionem urseris, dixerò tamen, principis mentem prævalere, quæ quinquennio non modo studiosorum animos ad eruditionem exacuere, sed & ambitio-ni limites ponere voluit; hocque adeo cavit, ut nemo, saltem ante illius lapsum, summos honores, utut meriti viderentur, (indignos enim alias jam examinis rigor arcebat,) vel petere auderet, vel conferre.

G

§. 7. Hinc

§. 7. Hinc est, quod strictissime illud observet Academia Tubingensis, teste Wurm. *nucl. jur. controv. in proem. contr. 9. n. 12.* quæ ante juris Candidatis Doctores honores non impertit, quam jurisjurandi religione affirmaverit, se in studio juris pertractando integrum quinquennium complevisse, collatura eosdem absque mora, si cæteris paribus, quinquennium studio datum fuerit, vide *c. 5. f. §. 29.*

CAP. V.

DE
CONTRARIIS.

SUMMARIÆ.

I. *Contraria fusius explicata breviter, II. tam quoad privilegia, III. quam honores tanguntur, IV. cum aliquo questu, quod nullum discrimen teneatur in subjecto studii, V. & honorum.*

§. I.

His ita stabilitis, quid quinquennio studii juris, etiam secundum hanc hypothesein adferetur, liquidum esse poterit, nec urget necessitas multis ante dicta repetere, crambemque bis coctam ad fastidium apponere.

§. 2. Certum enim: non merere (I.) privilegia, hos, qui (1.) extra Academiis vivunt, *v. c. 3. §. 6.* nec (2.) qui in Academiis eorundem causam destituunt, vel (α) absentia, vel (β) ignavia, aut (γ) improba alias vita; ubi nota afortum rixas moventem, si probe delumbatus fuerit, nullum in Avth. Habita patrociniū inventurum, quæ bona facientibus favet, malorum non miseretur, *propter §. 2. 7. de his qui sui c. 24. extr. de priv. Wirth. de priv. tb. 149. 150.* deletumque propter delictum exmatricula, illa amittere (recepturus tamen si in alia Academia inscribatur,) *Dn. Schweder Jur. publ. p. 8. sect. 1. c. 8. §. 10.*

§. 3. Ad-

§. 3. Adeoque nec (II.) Doctoralem dignitatem, de rigore juris; si vel maxime acquisiverint eruditionem extra Academias, utpote in quibus quæri eruditio præcise debet, v. *sect. 1. c. 4. §.* aut in Academiis, quinquennio quidem, sed improbe, exacto, dignos non indepti sint in perfectione Legalis profectus; qui ex solo temporis in Academia peracti spatio hodie certo æstimari non possunt. Fibig. *El. jur. publ. semid. V. q. 1. num. 79.*

§. 4. Atque hæc si strictius observarentur, ut salus reip. omniumque bonorum votum desiderat; nã tantæ non quotidie ingeminarentur in laudatissimum ordinem contumeliæ, & minus etiam orbis, de quo quereretur, haberet. At vero dum tanta discipulorum multitudo, ingenio partim destituta, illi se adscribi ordini gestit, parentesque magnis votis viaticisque filios qualescunque eo destinant, necesse est, (judicio eruditi Jesuitæ Adam Conzenii, quod citat *Itterus de grad. Acad. c. 7. §. 20.*) multos in ipsis carceribus, alios in medio, alios in fine, prope metam ipsam, virium defectu concidere.

§. 5. Huc accedit honorum nimia profusio, quorum vulgatum decus, postquam unusquisque fere, qui qualemcunque studiorum fiduciam habet, vitio seculi per præcipitiam blandularum velitationum, quæ rigorosa esse deberent, admissus, *Franzk. tit. de orig. juris num. 59.* aufert, ingentem etiam studium LL. patitur contemptum, priscaque paulatim desidia redit. *vide querentem Dn. Arumæum disc. 1. ad aur. B. q. 5.* Sed hæc pluribus perfequi, nec modestia, nec iudicii adhuc atate vacillantis immaturitas patitur, ne videar doctos interstrepere anser olores, quamobrem eo redeo, unde diverti.

G 2 CAP.

DE U S U.

SUMMARI A.

- I. *Quando hodiernam faciem inspiciamus, à quinquennio, dum negligens impunis, rarus observator, & II. venalis honor, III. sed male, IV. (licet videatur facilius juris studium, V. nihil, tempus & locus conferre,) VI. recessum. VII. Nihilominus tamen, cum loco quinquennii nullus certus sit terminus, VIII. nec arbitrio judicis is relinqui debeat, consultius reor, IX. ut quinquennium retineatur, X. nihil morans Rec. Imp. de An. 1654. XI. qui de accessorio agit. XII. tantum satis.*

§. 1.

SCilicet vidimus hactenus quinquennium à Justiniano constitutum, consuetudine Germaniæ in Academijs & sœro receptum, à Concilio Basileensi abusibus purgatum, & ab Imperatore per ord. cam. approbatum & confirmatum: superest, ut quæ ejus hodie facies sit, postremum dispiciamus. Sicut nimirum evenit, ut optima consulta exsequentium libertas; optimas leges consuetudo adversa evertat, illudque promptius, si negligentium exigua habeatur ratio: ita & quinquennio nostro accidit, ut, cum tanta teneretur à Germanis, quanta ab Italis tradebatur, severitate, diversitate cultorum, scopo viribusque differentium, defectu excessuque transilitum, à plurimis negligenteretur, à paucissimis debita observantia suspiceretur. Hi fere erant ii, quos honesta ambitio honorum sublimiorumque officiorum tenebat, multis numeris superati ab iis, quos egestas reprimebat, aut stupor.

§. 2. Sed mox etiam isti carceres rupti, postquam stupor divitiis ornatus, eo quo alii virtute penetrant, non erubuit opibus grassari. Credidisses fucos hos ignavos à Lauro sub-

* (51) *

submoturos Astræ Myrtas: nisi fulgor auri illos etiam expectorasset, ut reciperent absque personæ intuitu, (quod erat Judicium scilicet) dignos indignosque, securi, quod donariorum invidiam sub hoc prætextu: spem scilicet esse ut candidatus præmium adhuc mereatur, (licet contra *l. ult. C. de stat. & im.*) subducerent. Atque ita venalis honor, & indistincta omnium ad Themidis sacra admissio, mox quinquennium pæne absorpsit, paucissimis ad eam perfectionem enitentibus, quam camera & superiores ecclesiæ requirunt, plerisque securis, quod alia fora; & parochiales ecclesiæ (quibus secundum Concilium Basileense *c. l.* triennium satis est,) asyllum sint præbitura. Indeque est, quod Dn. Brunnem. observantiam ab eo male recessisse dicat *ad l. ii. C. de Adv. div. jud.*

§. 3. Nec hoc immerito, si modo rigorem juris, & præcisum imperantium votum, eosque simul contempleremur, qui jurisjurandi religione ad curam observandi quinquennii adstricti erant; prorsus, ut si consuetudinis longævæ ususque contrarii non vilem auctoritatem putes, tamen præter commune commodum & rationem introducta, usque adeo sui non valitura sit momento, ut aut rationem vincat, aut legem, *l. 2. C. qua sit longa consv.*

§. 4. Concedamus vero, postquam tot leges à foro recesserunt, imo pæne tituli, ac fere dixerim libri, quorum usus vix aliquis est in jure, iis præsertim, qui foro non scholis serviunt, tot etiam juris compendia hodie, ut fere videatur juris scientia facilior, non esse cur *tantopere* quinquennii habeatur ratio, Brunnem. *ad l. 3. §. 4. C. de Adv. div. jud.*

§. 5. Quando etiam palam est, quod nec locus, nec tempus nudum, sub potestate ingenia habeat, adeoque causa eruditionis esse non possit, quam labor & ingenium præstat, *arg. l. 12. §. 1. verb. Jurisperitos C. de Adv. div. jud. Perez. ibid. num. 8.* & proinde nihil interfuerit, sive quis quadrienni-

um vel triennium in studio juris collocaverit, modo solidam habeat doctrinam, dignus tunc honoribus amplissimis, Magn. Dn. Præses in *Diatr. de stud. jur. tract. sect. post.* Cui subscribit Dn. Schweder *c. l. n. 14.* nullum annorum terminum acquirendæ dignitati Academicæ ponens, neque quamdiu quis, sed quam laudabiliter in studiorum castris militaverit, considerandum ducens; quo ipso nescio, an non & indicet rigorosam quinquennii in Candidatis observantiam, quam in illustri Eberhardina vixisse, supra meminimus, *c. 4. §. 8.* defuisse.

§. 6. Unde etiam in generali camera decreto *30. Sept. 1672.* de Advocatorum camera qualitatibus publicato, simpliciter requisitum duntaxat, daß sie einige Jahr auf approbiretten Universitäten dem studio theoretico obgelegen/ Dn. Dekherr. *not. ad ord. cam. p. 1. tit. 3. pag. 166.* & secundum ordinationem supream curiæ Würtenb. *p. 1. tit. 4. in pr.* sufficit Advocatum tres vel quatuor annos juris studio invigilasse; inque Saxonia, nullibi, certus annorum juris studio infumendorum numerus, stricte invenitur vel expressus vel observatus.

§. 7. Magis tamen hæc petendos honores quam ceteros quinquennii effectus tangunt, cum hodie non amplius liceat firmiter arguere ab illorum adeptione ad absolutum decenter juris studium: nec in speciem progredi tuto possis, ut concludas, quia quidam Doctores honores & Advocatias, intra triennium indipiscuntur, propterea absolvitur triennio juris studium. Nam ut taceam, quod toties dictum, frequentius eos transire in absoluturos & meritorios: neque amplius tam testimonium probatæ scientiæ & peritiæ esse, prout eos habet Anton. Mar. Corasius *lib. 1. tit. 6. inspect. n. 129. de comm. Dd. opinione*, quam incentivum ad merendum: nullibi, hodie triennio aut quadriennio studia absolvi, reperias constanter vel discrete assumatur cautum.

§. 8. Di-

* (53) *

§. 8. Dixeriſ id arbitrio iudicis relinquendum, ego contra arbitrio iudicis non eſſe relinquendum reor, quod legibus poteſt definiſi, cum longe rectius, multoq;e utilius ſit, ſi lites non hominum voluntate, ſed legum auctoritate dirimantur. Boxhorn. *Inſt. polit. lib. 1. c. 6. §. 8.* Ac proinde ne iudex hiſce ſaltem in terminis fluctuet, aut pars alterutra, quod facile fieri poteſt, alterius favore pragravetur, ſententiam meam quoad uſum hodiernum quinquenniſi Juſtiniani definiſo.

§. 9. Scilicet poſtquam indubitatum eſt, univerſum juſtinianeum, totum in complexu receptum eſſe, ſalvis ſtatutis; ut deficientibus hiſ ad illud recurrendum ſit; Magn. Dominus Lynker *in not. ad Synt. Struv. ex. 2. tb. 36.* In illo autem expreſſe ad acquirendam eruditionem legitimam, ſeu abſolutionem ſtudiorum legalium quinquennium fixum eſſe, nec verbo amplius indiget: ea de cauſa arbitror iudicem non rectius conſcientia ſua, *l. 12. §. 1. ff. qui §. a. q. man. l. 13. C. de ſent. & interl. pr. 7. de off. Jud. ibique Locam.* & exiſtimationi, *l. 1. §. 3. ff. de L. Corn. de falſ. conſulturum,* quam ſi illud tenaciter ſeruet; niſi pars altera, ſtatuto ſcripto vel non ſcripto aliud, & quidem præciſe in quaſtione ſubſtrata, cautum eſſe, probaverit. Everh. *in loc. arg. leg. loc. 9. n. 12.*

§. 10. Quod foro quoad ſpecialia, (neque enim prolixioribus nobis ſalva modestia eſſe licet,) permittimus, illud unice adhuc monentes, quod hi, qui quinquennium abrogatum volunt, lubricum inveniant fundamentum in Recelſu imperii de Anno 1654. §. 28. *ſintemahlen auch;* ubi caveretur, quod in Aſſeſſore acceptando nicht ſo ſtark auf das ſtudium quinquennale juridicum auf teutiſchen Univerſitäten ſondern auf die Qualitäten / Geſchicklichkeit und experienz geſehen werden ſoll.

§. 11. Namque ibi ſolum accessoria conſuetudo, ex longa obſervantia in camera ſervata, de exigendo ſtudio quin-

* * *

* (54) *

quinquennali in universitatibus GERMANIE, limitatur: & liquet adeo, ab his, qui in Doctore futuro Assessore studium quinquennale abrogatum vel in hoc puncto ita limitatum ex R. J. all. contendunt, fallaciam à dicto secundum quid, ad fictum simpliciter committi. v. Dn. Dekherr. c. 1. pag. 168. ubi & argumenta contraria diluit.

S. 12. Et tantum supremis libellis libasse sat erit, ex quibus si etiam tibi, Lector benevole, quædam ad gustum fuerint, Deo auctori ea mecum cum laude tribue; si nihil, voluntatem tamen meam æqui bonique consule, quæ dum ad pietatis & obsequii gloriam avidius ruit, virium tenuitatem non bene circumspexit. Sit interim adhuc loco corollarii

I.
Majestatem imperii esse penes Imperatorem; majestatem imperii esse penes Imperatorem & status; nec tamen formam Reip. Rom. Germ. mixtam esse.

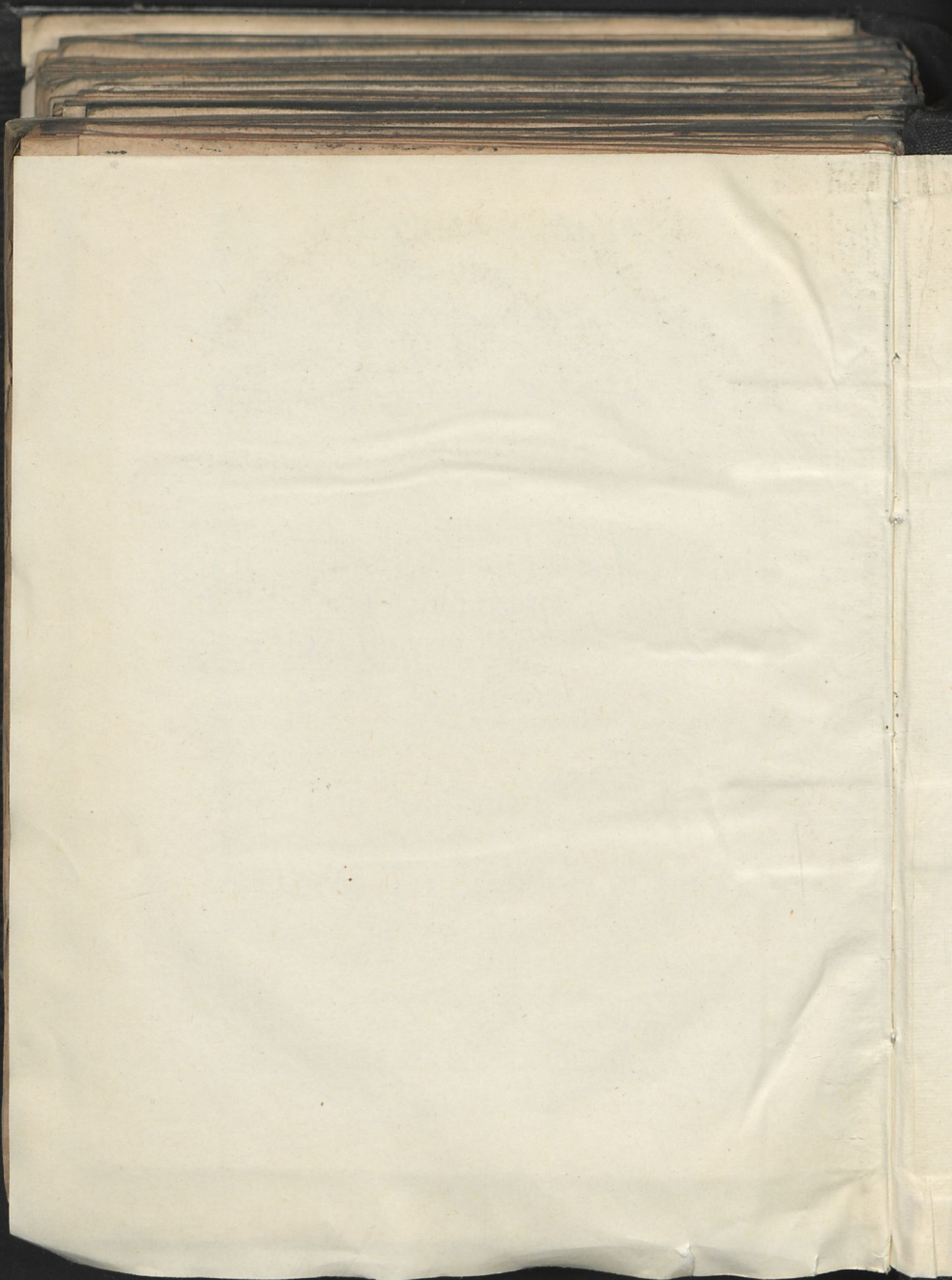
II.
Juramentum metu extortum servari debere, si in solius jurantis præjudicium, citra dispendium salutis æternæ, tendat; at dolo elicited ipsum jure nullum esse, nec absolutione, præterquam ut omnibus propaleatur, initio defecisse obligationem, indigere.

SEgni datur corona militi nunquam,
Nec qui metu fugam periculi tentat.
Ex hoste speratas habet suo prædas.
Te non abegit, Fautor, anxius cœptis
Labor, sed ingenti progressus es felix
Ardore. De hac solertia, precans quævis
Secunda, totâ gratulor Tibi mente

PRÆSES.

* * *

Jena, Diss; 1689 A-M

f
sb.

W 18

W 17

C. B. D.

1689, 16

578

23

149

DE
QUINQVENNIO
STVDII IVRIS

Vom

Fünffjährigen Studiren der Rechte.

sub

ACADEMICA PVRPVRA

SERENISSIMI PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINI

JOHANNIS GVILIELMI,

DVCIS SAXONIAE, IVLIIACI, CLIVIAE
AC MONTIVM. ETC.

PRÆSIDE

PETRO MULLERO, Jcto,
Pandectar. Profess. Ordin.

IN AVDITORIO FCTORVM

D. Januar. An. 1689.

disputabit

MARTINVS FRIDERICVS HEIDER,
Freist. Sil.

GENÆ, Typis PAULI EHRICHII, 1714.